

H R V A T S K I S A B O R
Odbor za europske poslove

KLASA: 022-03/23-01/29
URBROJ: 6521-31-23-01
Zagreb, 15. ožujka 2023.

D.E.U. br. 23/002

ODBOR ZA PRAVOSUĐE
Predsjednik Mišel Jakšić

Poštovani predsjedniče Odbora,

Odbor za europske poslove na temelju članka 154. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora prosljeđuje na razmatranje Odboru za pravosuđe stajalište o dokumentu Europske unije iz Radnog programa za razmatranje stajališta Republike Hrvatske za 2023. godinu:

Stajalište Republike Hrvatske o
Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o odgovornosti za
neispravne proizvode
COM (2022) 495

koje je Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske usvojila Zaključkom KLASA: 022-03/22-07/425, URBROJ: 50301-21/06-22-3 na sjednici održanoj 5. prosinca 2022.

Predmetni Prijedlog direktive je Europska komisija objavila 28. rujna 2022, te je u tijeku njegovo donošenje u Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije.

U skladu s člankom 154. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, molim Vas da Odboru za europske poslove dostavite mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske najkasnije do 14. travnja 2023.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK ODBORA
Domagoj Hajduković

U prilogu: - Stajalište Republike Hrvatske o COM (2022) 495
- COM (2022) 495
Na znanje: Informacijsko-dokumentacijska služba (INFODOK)

PRIJEDLOG OKVIRNOG STAJALIŠTA RH

Naziv dokumenta (na hrvatskom i engleskom):

Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o odgovornosti za neispravne proizvode

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on liability for defective products

Brojčana oznaka dokumenta: COM (2022) 495

Nadležno TDU za izradu prijedloga stajališta (nositelj izrade stajališta) i ustrojstvena jedinica:

Nadležno tijelo državne uprave: Ministarstvo pravosuđa i uprave

Ustrojstvena jedinica: Uprava za građansko, trgovačko i upravno pravo

Uprava za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju
i sprječavanje korupcije

Nadležna služba u MVEP:

Sektor za COREPER II, Služba za pravosuđe i unutarnje poslove

Nadležna radna skupina Vijeća EU:

Radna skupina za građansko pravo - građanskopravna odgovornost

Osnovne sadržajne odredbe prijedloga EU:

Prijedlogom direktive o odgovornosti za neispravne proizvode (u daljnjem tekstu: Direktiva) utvrđuju se zajednička pravila o objektivnoj odgovornosti gospodarskih subjekata za imovinsku štetu koju su fizičke osobe pretrpjele zbog neispravnih proizvoda.

Poglavlje I. – Opće odredbe (članci 1.- 4.)

Ovim poglavljem definiraju se predmet i područje primjene Prijedloga i pojmovi koji se koriste u Prijedlogu direktive:

- Direktiva se primjenjuje na proizvode stavljene na tržište ili u uporabu u određenom roku nakon stupanja na snagu Direktive
- predloženo je maksimalno usklađivanje pravila obuhvaćenih područjem primjene Direktive
- definiraju se sljedeći pojmovi: proizvod, datoteka za digitalnu proizvodnju, sastavni dio, povezana usluga, kontrola proizvođača, šteta, podaci, stavljanje na tržište, stavljanje na raspolaganje na tržištu, stavljanje u uporabu, proizvođač, ovlaštenu predstavnik, uvoznik, pružatelj usluge provođenja narudžbi, distributer, gospodarski subjekt, internetska platforma
- terminologija odgovornosti za neispravne proizvode u odgovarajućem dijelu, primjerice pojam „proizvođača“ i „stavljanja na tržište“, temelji se na definicijama sadržanima u zakonodavstvu Europske unije o stavljanju na tržište proizvoda i usluga (Odluka 768/2008/EZ EP i Vijeća o zajedničkom okviru za stavljanje na tržište proizvoda i usluga)
- definicija proizvoda uzima u obzir karakteristike proizvoda u digitalnom dobu te stoga obuhvaća i softver i datoteku za digitalnu proizvodnju (proizvod se definira kao svaka pokretna stvar, čak i ako je ugrađena u drugu pokretninu ili nekretninu, te definicija uključuje električnu energiju, datoteke za digitalnu proizvodnju i softver)

- definicijama se pojašnjava kada se povezana usluga treba smatrati sastavnim dijelom proizvoda
- pojam štete obuhvaća imovinsku štetu nastalu zbog smrti ili tjelesne ozljede, štetu na imovini (osim samog neispravnog proizvoda, proizvoda oštećenog njegovim neispravnim sastavnim dijelom i imovine koja se koristi u profesionalne svrhe) te gubitak ili oštećenje podataka.

Poglavlje II. – Posebne odredbe o odgovornosti za neispravne proizvode (članci 5. – 10.)

Ovim poglavljem utvrđuju se pravila kojima se uređuje odgovornost gospodarskih subjekata za štetu koju su uzrokovali neispravni proizvodi i uvjeti pod kojima fizičke osobe imaju pravo na naknadu štete:

- uređuje se pravo oštećenika na naknadu štete te propisuje krug osoba koje imaju pravo podnijeti tužbu za naknadu štete (oštećenik, nasljednici, osobe na koju su prava oštećenika prešla subrogacijom, osobe koje djeluju u ime oštećenika)
- propisuju se kriteriji ne temelju kojih se utvrđuje je li proizvod neispravan tj. pruža li sigurnost koju šira javnost ima pravo očekivati
- utvrđuju se pravila kojima se uređuje odgovornost gospodarskih subjekata za štetu i to proizvođača, proizvođača neispravnog sastavnog dijela te posebna pravila za slučaj ako proizvođač ima poslovni nastan izvan EU, u kojem slučaju mogu odgovarati uvoznik, ovlaštenu predstavnik proizvođača te pružatelj usluga provođenja narudžbi, a propisani su i uvjeti za odgovornost distributera. Pri utvrđivanju gospodarskih subjekata koji se mogu smatrati odgovornima za neispravne proizvode uzima se u obzir sve veći udio proizvoda proizveden izvan EU i osigurava se da u EU uvijek postoji gospodarski subjekt protiv kojeg se može podnijeti zahtjev za naknadu štete
- utvrđuju se pravila o otkrivanju dokaza kojima se nacionalni sudovi ovlašćuju da nalože tuženiku otkrivanje relevantnih dokaza koji su mu na raspolaganju
- propisuju se pravila o teretu dokazivanja u postupcima za naknadu štete prouzročene neispravnim proizvodom te propisuju uvjeti pod kojima se primjenjuje oboriva presumpcija neispravnosti proizvoda i uzročno-posljedične veze između neispravnosti proizvoda i štete
- propisuju se uvjeti pod kojima se gospodarski subjekt može osloboditi od odgovornosti za štetu prouzročenu neispravnim proizvodom, pri čemu je teret dokazivanja da su ispunjeni uvjeti za oslobođenje od odgovornosti na gospodarskom subjektu.

Poglavlje III. – Opće odredbe o odgovornosti (članci 11. – 14.)

Ovim poglavljem utvrđuju se općenitija pravila o odgovornosti koja se temelje na pravilima iz važeće Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode te se propisuju pravila o:

- odgovornosti više gospodarskih subjekata, te propisuje njihova solidarna odgovornost
- umanjivanju odgovornosti gospodarskog subjekta (ako je neispravan proizvod uzrokovao štetu postupci treće strane koji su tome pridonijeli ne umanjuju odgovornost proizvođača ali se odgovornost može umanjiti ako su šteti pridonijeli postupci oštećene osobe)
- zabrani ugovornog ili zakonskog isključenja ili ograničenja odgovornosti, što uključuje i propisivanje gornjih i donjih financijskih granica za naknadu štete
- rokovima zastare za pokretanje postupka za naknadu štete (subjektivni rok od 3 godine, objektivni rok od 10 godina od stavljanja proizvoda na tržište te zastarni rok od 15 godina ako oštećenik nije mogao pokrenuti postupak u roku od 10 godina zbog kasnijeg nastanka tjelesne ozljede).

Poglavlje IV. – Završne odredbe (članci 15. – 20.)

Ovim poglavljem propisuju se odredbe kojima se:

- uređuje obveza država članica da objavljuju relevantne pravomoćne sudske presude o naknadi štete prouzročene neispravnim proizvodom
- uređuje obveza EK da u roku od 6 godina preispita primjenu Direktive i podnese izvješće
- propisuju prijelazne i završne odredbe o stavljanju izvan snage Direktive 85/374/EZ, prenošenju u nacionalno zakonodavstvo, stupanju na snagu i adresatima.

Razlozi za donošenje i pozadina zakonodavnog akta:

Prijedlogom se revidiraju pravila Direktive 85/374/EEZ o odgovornosti za neispravne proizvode te se ta Direktiva stavlja izvan snage.

Cilj je Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode na razini EU-a osigurati sustav za naknadu štete osobama koje pretrpe tjelesne ozljede ili imovinsku štetu zbog neispravnih proizvoda. Od donošenja Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode 1985. došlo je do znatnih promjena u načinu proizvodnje, distribucije i rada proizvoda, a modernizirana su i pravila o sigurnosti proizvoda i nadzoru tržišta. U evaluaciji važeće Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode iz 2018., provedenoj u okviru Programa Komisije za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT), zaključeno je da je Direktiva o odgovornosti za neispravne proizvode općenito djelotvoran i relevantan instrument. Međutim, zaključeno je da Direktiva ima i nekoliko nedostataka:

- 1) pravno je nejasno kako primijeniti desetljećima stare definicije i koncepte iz Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode na proizvode u modernom digitalnom gospodarstvu i kružnom gospodarstvu (npr. softver i proizvode kojima je za funkcioniranje potreban softver ili digitalne usluge, kao što su pametni uređaji i autonomna vozila),
- 2) teret dokazivanja (tj. potreba da oštećena osoba, kako bi dobila naknadu, dokaže da je proizvod neispravan i da je to uzrok pretrpljene štete) bio je kompliciran u složenim predmetima (npr. koji uključuju farmaceutske proizvode, pametne proizvode ili proizvode koji se temelje na umjetnoj inteligenciji),
- 3) pravilima je pretjerano ograničena mogućnost podnošenja zahtjeva za naknadu štete (npr. na temelju pravila Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode ne može se tražiti naknada imovinske štete vrijednosti manje od 500 EUR).

Nedostaci Direktive u području novih digitalnih tehnologija dodatno su analizirani u Bijeloj knjizi o umjetnoj inteligenciji koju je Europska komisija izdala 2020., popratnom izvješću Europske komisije o odgovornosti za umjetnu inteligenciju, internet stvari i robotiku iz 2020. te izvješću Stručne skupine za odgovornost i nove tehnologije iz 2019. godine. U Rezoluciji Europskog parlamenta s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju iz 2020. godine Europski parlament naglasio je i potrebu za pravilima o odgovornosti koja su prilagođena digitalnom svijetu kako bi se osigurala visoka razina učinkovite zaštite potrošača te jednaki uvjeti i pravna sigurnost za sva poduzeća, a pritom izbjegli visoki troškovi i rizici za mala i srednja poduzeća te novoosnovana poduzeća.

Revizijom Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode nastoji se osigurati funkcioniranje unutarnjeg tržišta, slobodno kretanje robe, nenarušeno tržišno natjecanje među tržišnim subjektima te visoka razina zaštite zdravlja i imovine potrošača. Među glavnim su ciljevima prijedloga:

- osigurati da pravila o odgovornosti uzimaju u obzir prirodu i rizike proizvoda u digitalnom dobu i kružnom gospodarstvu,
- osigurati da uvijek postoji poduzeće sa sjedištem u EU-u koje se može smatrati odgovornim za neispravne proizvode kupljene izravno od proizvođača izvan EU-a, s obzirom na to da potrošači sve češće kupuju proizvode izravno iz trećih zemalja, a da pritom ne postoji proizvođač ili uvoznik sa sjedištem u EU-u,
- smanjiti teret dokazivanja u složenim slučajevima i ograničenja u podnošenju zahtjeva za naknadu štete, a istodobno postići pravednu ravnotežu između legitimnih interesa proizvođača, oštećenih osoba i potrošača općenito i
- osigurati pravnu sigurnost boljim usklađivanjem Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode s novim zakonodavnim okvirom uspostavljenim Odlukom 768/2008/EZ i pravilima o sigurnosti proizvoda te kodificiranjem sudske prakse povezane s Direktivom o odgovornosti za neispravne proizvode.

Prijedlogom direktive o odgovornosti za neispravne proizvode osigurati će se pravna sigurnost u pogledu toga koji su proizvodi, poduzeća i vrste štete obuhvaćeni područjem primjene Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode te postići odgovarajuća ravnoteža interesa proizvođača i potrošača u EU-u. Također, Prijedlogom će se osigurati i jednaka zaštita osoba bez obzira na to je li neispravn proizvod koji im je nanio štetu materijalan ili digitalan.

Zakonodavstvom EU-a o sigurnosti proizvoda nastoji se osigurati da se na unutarnje tržište stavljaju samo sigurni proizvodi, a sigurnost proizvoda i odgovornost za proizvode su komplementarni mehanizmi za postizanje funkcionalnog jedinstvenog tržišta robe na kojem se osigurava visoka razina sigurnosti. Kako bi se smanjili rizici povezani s digitalnim tehnologijama i povećala sigurnost proizvoda, EU modernizira pravila o sigurnosti proizvoda te donosi nova pravila o sigurnim i pouzdanim sustavima umjetne inteligencije.

U paketu s Prijedlogom direktive o odgovornosti za neispravne proizvode donosi se i Prijedlog direktive o izvanugovornoj građanskopravnoj odgovornosti s obzirom na umjetnu inteligenciju (Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju) kojom se nastoji olakšati pristup informacijama i smanjiti teret dokazivanja u zahtjevima za naknadu štete u okviru nacionalnih sustava odgovornosti na temelju krivnje u slučaju kad su u nanošenje štete uključeni sustavi UI, pri čemu nema preklapanja sa zahtjevima koji se podnose na temelju Direktive o odgovornosti za neispravne proizvode. Područjem primjene Prijedloga direktive o odgovornosti za neispravne proizvode obuhvaćeni su i sustavi UI i proizvodi razvijeni na temelju UI na način da:

- su sustavi UI i proizvodi razvijeni na temelju UI obuhvaćeni definicijom proizvoda,
- se odgovornima, osim proizvođača hardvera, mogu smatrati i pružatelji softvera i digitalnih usluga koje utječu na funkcioniranje proizvoda,
- se proizvođači mogu smatrati odgovornima za izmjene proizvoda koje su već stavili na tržište, među ostalim, ako je do tih promjena došlo radi ažuriranja softvera ili strojnog učenja,
- se smanjuje teret dokazivanja u složenim slučajevima, što bi moglo obuhvatiti određene slučajeve koji uključuju sustave UI i slučajeve u kojima proizvodi ne ispunjavaju sigurnosne zahtjeve.

Prijedlogom direktive o odgovornosti za umjetnu inteligenciju nastoji se osigurati da se pod određenim uvjetima može olakšati teret dokazivanja ako oštećenik, da bi dobio naknadu štete, u skladu s nacionalnim pravom mora dokazati da je netko kriv za to što je sustav UI prouzročio štetu.

Status zakonodavong akta:

Dana 28. listopada 2022. održan je prvi sastanak Radne skupine za građansko pravo - građanskopravna odgovornost. Na sastanku je EK prezentirala procjenu učinaka i sadržaj Prijedloga direktive Europskog parlamenta i Vijeća o odgovornosti za neispravne proizvode i Prijedloga direktive Europskog parlamenta i Vijeća o prilagodbi pravila o izvanugovornoj građanskopravnoj odgovornosti s obzirom na umjetnu inteligenciju (Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju).

Češko predsjedništvo izvijestilo je o stanju rasprave o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (Akt o umjetnoj inteligenciji).

Češko predsjedništvo je najavilo idući sastanak za 1. i 2. prosinca 2022. na kojem će započeti prvo čitanje.

Stajalište RH:

Republika Hrvatska podržava donošenje revidirane direktive o odgovornosti za neispravne proizvode, kako bi se njenim donošenjem odgovorilo na izazove do kojih su dovele promjene u načinu proizvodnje, distribuciji i radu proizvoda te podržava ciljeve koji se Direktivom žele postići.

Republika Hrvatska stoga pozdravlja što se direktivom predlažu pravila o odgovornosti koja uzimaju u obzir prirodu i rizike proizvoda u digitalnom dobu te prilagođavanje pravila odgovornosti za štetu kako bi se osiguralo da je oštećenik u jednakom položaju bez obzira je li mu štetu prouzročio materijalni proizvod ili proizvod u digitalnom obliku.

Radi učinkovite zaštite potrošača, Republika Hrvatska podržava propisivanje odgovornosti svih proizvođača koji su uključeni u proizvodni proces ako je njihov proizvod ili sastavni dio koji su isporučili neispravan.

S obzirom na to da potrošači sve češće kupuju proizvode izravno iz trećih zemalja, a da pritom ne postoji proizvođač ili uvoznik sa sjedištem u EU, Republika Hrvatska podržava uređenje kojim se osigurava da u takvim slučajevima uvijek postoji gospodarski subjekt sa sjedištem u EU koji se može smatrati odgovornim za neispravne proizvode kupljene izravno od proizvođača izvan EU.

Radi osiguranja oštećenikovog djelotvornog prava na naknadu štete, Republika Hrvatska podržava uvođenje pravila o olakšavanju tereta dokazivanja oštećeniku kako bi mu se, pod određenim uvjetima, olakšalo dokazivanje pretpostavki potrebnih za ostvarivanje prava na naknadu štete, kao što je neispravnost proizvoda odnosno uzročno-posljedična veza između neispravnosti proizvoda i štete.

Sporna/otvorena pitanja za RH:

U ovoj inicijalnoj fazi analize Prijedloga direktive, RH smatra da su potrebna sljedeća dodatna pojašnjenja ili izmjene:

- da se u normativnom dijelu Prijedloga razmotri korištenje terminologije potrošač (članak 3.) i oštećena osoba (npr. članak 5., 12. stavak 2., 13., 14.) kako bi se osigurala dosljednost u tekstu Prijedloga i izbjegla pravna nesigurnost
- vezano za članak 18. Prijedloga direktive, koji se odnosi na rok za implementaciju direktive, RH je mišljenja da predloženi rok od 12 mjeseci za implementaciju nije dostatan te predlaže da se isti produži na 24 mjeseca, kao rok koji se redovito propisuje državama članicama za izmjene zakonodavstva usporedivog opsega.

Za sada zadržavamo pravo ispitne rezerve s obzirom na kratkoću roka od objave Prijedloga direktive i potrebe daljnjih konzultacija s relevantnim dionicima.

Stajališta DČ i EK:

Na prvom sastanku Radne skupine za građansko pravo - građanskopravna odgovornost održanom 28. listopada 2022. EK je istaknula važnost paralelne rasprave Prijedloga direktive o odgovornosti za neispravne proizvode i Prijedloga direktive o odgovornosti za umjetnu inteligenciju te posebno da EP usvoji Direktivu o odgovornosti za umjetnu inteligenciju do ožujka 2024. prije isteka

mandata. Velika većina država članica započela je nacionalne konzultacije o oba prijedloga pa imaju analitičku rezervu: SK, ES, EL, HR, AT, HU, SI, EE, IE, MT, DK, DE, LT, NL

PL je podržala inicijativu osuvremenjivanja važeće Direktive, jer nije bila prilagođena novim proizvodima te pozdravila uklanjanje praga od 500,00 eura. Drago joj je što će se smanjiti teret dokazivanja, jer je to obeshrabrivalo žrtve da podnesu odštetne zahtjeve te želi da se ide i dalje, odnosno da teret dokazivanja bude na proizvođačima/gospodarskim subjektima. Prijedlog direktive se odnosi na oštećenike-fizičke osobe i ne bi imala ništa protiv da područje primjene uključi i pravne osobe i druge subjekte. Smatra kako bi u članku 3. umjesto izričaja potrošač trebalo koristiti izričaj fizička osoba.

FR je istaknula kako je njena inicijalna analiza pozitivna. Šte se tiče vremenskih odrednica, želi da pregovori o uređenju odgovornosti za neispravne proizvode budu prioritet i smatra da bi to omogućilo da se ostvari napredak, jer rasprava o Aktu o umjetnoj inteligenciji još nije gotova.

FI je istaknula kako pozitivno gleda na prijedlog, da je važeća Direktiva o odgovornosti za neispravne proizvode dobro funkcionirala te da je imala je mali broj sudskih postupaka u vezi s odgovornošću za proizvod. Smatra kako su predložene izmjene adekvatne i primjerene.

BE još nema stajalište vezano za ponuđene opcije, jer je u procesu analize teksta.

NL ima ispitnu rezervu, jer je u procesu utvrđivanja stajališta. Preliminarno pozdravlja prijedlog i ciljeve koji se žele postići, a posebno zanimljivim smatra: proširenje definicija proizvoda, digitalni proizvod i povezane usluge. U vezi s teretom dokazivanja i olakšanja u članku 9. smatra bitnim uspostaviti ravnotežu između proizvođača i oštećenika.

Sporna/otvorena pitanja za DČ i EK:

Prvenstveno želimo istaknuti kako su niže navedena otvorena pitanja DČ na oba prijedloga direktiva preliminarno iznesena na prvom sastanku Radne skupine na kojem je EK samo predstavila oba prijedloga direktiva te su sve DČ istaknule kako su nacionalne konzultacije još uvijek u tijeku.

Na prvom sastanku Radne skupine za građansko pravo – građansko pravna odgovornost održanom 28. listopada 2022. pojedine DČ postavile su sljedeća pitanja EK, vezano uz Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o odgovornosti za neispravne proizvode:

- BE je u odnosu na prošireno područje primjene kroz definiciju proizvoda, koje je prošireno kako bi se u definiciju proizvoda uključio i softver, postavila pitanje nadovezivanja između Prijedloga direktive i Direktive o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe donesene 2019., u čije područje primjene je uključena i roba koja ima softver. Naime, ako proizvod uključuje softver koji prouzroči štetu, je li odgovoran proizvođač proizvoda ili i proizvođač softvera i kome se treba obratiti oštećenik - proizvođaču softvera ili je potencijalno odgovoran i proizvođač fizičkog proizvoda?

EK je odgovorila kako u slučaju softvera koji je ugrađen u fizički proizvod i proizvođač softvera i fizičkog proizvoda mogu biti odgovorni, osim ako je sve što se dešava sa softverom u potpunosti izvan dosega fizičkog proizvoda.

- NL u vezi tereta dokazivanja i olakšavanja dokazivanja propisanog člankom 9. smatra bitnim uspostaviti ravnotežu između proizvođača i oštećenika. Tražila je da EK pojasni je li EK odabrala dva skupa pretpostavki jedne za kompleksne proizvode, a druge za ostale proizvode.

EK je navela kako očekuje veliku raspravu oko tereta dokazivanja. Prebacivanje tereta dokazivanja je uzeto u obzir, ali smatra da je potrebno održati teret dokazivanja i smatra da propisane pretpostavke mogu održati ravnotežu. Pokrivene su samo fizičke osobe, jer se pitanje pravnih osoba koje su pretrpjele imovinsku štetu još se nije pojavilo.

- RO je postavila pitanje što ako postoji greška u slobodno dostupnom softveru otvorenog koda odnosno je li proizvođač koji je koristio takav softver odgovoran? Što znači znatno izmijenjeni proizvod? Pozvala se na Akt o digitalnim uslugama koji određuje niz uvjeta gdje neke platforme koje funkcioniraju kao posrednici mogu biti izuzete od odgovornosti te zatražila da EK pojasni pozivanje na Akt o digitalnim uslugama. Ako se područje primjene proširi na gubitak podataka onda proizvođač hardvera može biti odgovoran kako i proizvođač softvera, je li to tako. Zanima je i međusobna povezanost s umjetnom inteligencijom (UI) te primjeni na visokorizične sustave UI za koje postoji sustav certificiranja i na druge sustave UI koji nisu visokorizični odnosno primjenjuju li se iste pretpostavke odgovornosti.

EK je u odnosu na pozivanje na UI navela kako je Prijedlog horizontalni instrument, tehnološki neutralan i nije bilo potrebno koristiti terminologiju UI, ali pokriva izazove sadržane u području UI. Pružatelji UI mogu biti odgovorni te istaknula je da pružatelji povezanih usluga mogu biti odgovorni, proširenjem na povezane usluge. Primjena je proširena i na neispravnosti koje nastaju nakon stavljanja proizvoda na tržište, koje nastaju strojnim učenjem i sud treba uzeti u obzir i sposobnost proizvoda da strojno uči i nakon stavljanja u rad. Time su pokušali obuhvatiti izazove UI, a da se ne koristi terminologija UI. U Prijedlogu ne postoji referenca na visoko i nisko rizične sustave i ne bi trebala utjecati na pitanje odgovornosti, odnosno nije bitno je li potrošač pretrpio štetu od visokorizičnog ili niskorizičnog sustava.

U odnosu na pitanje greške u slobodno dostupnom softveru otvorenog koda EK je objasnila da je isključena odgovornost za pružatelja otvorenog koda, a ako proizvođač proizvoda koristi otvoreni kod odgovoran je za sve što inkorporira u svoj proizvod. U odnosu na Akt o digitalnim uslugama istaknula je da je objavljen 27. listopada 2022. u Službenom glasniku, da u Prijedlogu direktive postoje reference na Akt o digitalnim uslugama te se za platforme izuzeće od odgovornosti u tom dijelu ocjenjuje prema Aktu o digitalnim uslugama. Nadalje je pojasnila da je odgovornost za softver inkorporiran u proizvod zajednička, solidarna odgovornost proizvođača proizvoda i softvera.

Stav RH o spornim/otvorenim pitanjima DČ i EK:

Republika Hrvatska će uzeti u razmatranje pitanja koje su druge države članice navele kao otvorena ili sporna, a svakako će s iznimnom pažnjom popratiti obrazloženje EK i PRES na ista.

Postojeće zakonodavstvo RH i potreba njegove izmjene slijedom usvajanja zakonodavnog akta:

Direktiva Vijeća od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (85/374/EEZ) koja se ovim Prijedlogom direktive stavlja izvan snage, prenesena je u hrvatsko zakonodavstvo u Zakon o obveznim odnosima. Stoga će nakon usvajanja direktive biti potrebno izmijeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima, a u dijelu koji se odnosi na procesne odredbe direktive bit će potrebno izmijeniti odredbe Zakona o parničnom postupku. Međutim, uzimajući u obzir da je predložena direktiva povezana i sa sadržajem drugim zakonodavnih instrumenata EU odnosno da sadrži odredbe različitog karaktera

(materijalne i procesne) moguće je i odredbe direktive prenijeti u jedan poseban propis kako bi se materija koju direktiva uređuje uredila jednim propisom radi lakše primjene i cjelovitosti uređenja. Koja je najbolja opcija za prenošenje direktive bit će moguće ocijeniti nakon što bude ista bude usvojena i bude poznat njezin konačni sadržaj.

Utjecaj provedbe zakonodavnog akta na proračun RH:

Sukladno Prijedlogu direktive države članice obvezne su, u lako dostupnom i elektroničkom obliku, objavljivati pravomoćne presude nacionalnih sudova donesenih u postupcima o odgovornosti za neispravne proizvode, a Komisija može uspostaviti i održavati javno dostupnu bazu podataka koja sadržava takve presude. U okviru postojećih nacionalnih projekata anonimizacije i objave svih sudskih odluka kojima se rješava sudski predmet planira se uz pomoć IT tehnologija objavljivati sve sudske odluke. Stoga će se objava pravomoćnih presuda donesenih u postupcima naknade štete prouzročene neispravnim proizvodima osigurati u okviru već postojećih projekata o anonimizaciji i objavi sudskih odluka.

Bruxelles, 28.9.2022.
COM(2022) 495 final

2022/0302 (COD)

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o odgovornosti za neispravne proizvode

(Tekst značajan za EGP)

{SEC(2022) 343 final} - {SWD(2022) 315 final} - {SWD(2022) 316 final} -
{SWD(2022) 317 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

1.1. Razlozi i ciljevi prijedloga

Ovo obrazloženje priloženo je Prijedlogu direktive o odgovornosti za neispravne proizvode i stavljanju izvan snage Direktive 85/374/EEZ¹ (Direktiva o odgovornosti za proizvode).

Cilj je Direktive o odgovornosti za proizvode na razini EU-a osigurati sustav za naknadu štete osobama koje pretrpe tjelesne ozljede ili materijalnu štetu zbog neispravnih proizvoda. Od donošenja Direktive o odgovornosti za proizvode 1985. došlo je do znatnih promjena u načinu proizvodnje, distribucije i rada proizvoda, a modernizirana su i pravila o sigurnosti proizvoda i nadzoru tržišta. U tijeku je zelena i digitalna tranzicija koja donosi goleme koristi za europsko društvo i gospodarstvo tako što se produljuje životni vijek materijala i proizvoda, npr. ponovnom proizvodnjom ili povećavaju produktivnost i praktičnost zahvaljujući pametnim proizvodima i umjetnoj inteligenciji.

U evaluaciji Direktive o odgovornosti za proizvode² iz 2018., provedenoj u okviru Programa Komisije za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT), zaključeno je da je Direktiva o odgovornosti za proizvode općenito djelotvoran i relevantan instrument. Međutim, Direktiva ima i nekoliko nedostataka:

- pravno je nejasno kako primijeniti desetljećima stare definicije i koncepte iz Direktive o odgovornosti za proizvode na proizvode u modernom digitalnom gospodarstvu i kružnom gospodarstvu (npr. softver i proizvode kojima je za funkcioniranje potreban softver ili digitalne usluge, kao što su pametni uređaji i autonomna vozila),
- teret dokazivanja (tj. potreba da oštećena osoba, kako bi dobila naknadu, dokaže da je proizvod neispravan i da je to uzrok pretrpljene štete) bio je kompliciran u složenim predmetima (npr. koji uključuju farmaceutske proizvode, pametne proizvode ili proizvode koji se temelje na umjetnoj inteligenciji),
- pravilima je pretjerano ograničena mogućnost podnošenja zahtjeva za naknadu štete (npr. na temelju Direktive o odgovornosti za proizvode ne može se tražiti naknada materijalne štete vrijednosti manje od 500 EUR).

Nedostaci Direktive u području novih digitalnih tehnologija dodatno su analizirani u Bijeloj knjizi o umjetnoj inteligenciji³, popratnom izvješću o odgovornosti za umjetnu inteligenciju, internet stvari i robotiku⁴ te izvješću Stručne skupine za odgovornost i nove tehnologije⁵. Europski parlament naglasio je i potrebu za pravilima o odgovornosti koja su prilagođena

¹ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode, SL L 210, 7.8.1985., str. 29.

² Evaluacija Direktive o odgovornosti za proizvode, [SWD\(2018\) 157](#).

³ [Europska komisija, Bijela knjiga o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja, COM\(2020\) 65 final, 2020.](#)

⁴ [Europska komisija, Izvješće o utjecaju umjetne inteligencije, interneta stvari i robotike na sigurnost i odgovornost, COM\(2020\) 64 final, 2020.](#)

⁵ [Stručna skupina za odgovornost i nove tehnologije \(2019.\), Izvješće o odgovornosti za umjetnu inteligenciju i druge nove digitalne tehnologije.](#)

digitalnom svijetu kako bi se osigurala visoka razina učinkovite zaštite potrošača te jednaki uvjeti i pravna sigurnost za sva poduzeća, a pritom izbjegli visoki troškovi i rizici za mala i srednja poduzeća te novoosnovana poduzeća⁶.

Revizijom Direktive o odgovornosti za proizvode nastoji se osigurati funkcioniranje unutarnjeg tržišta, slobodno kretanje robe, nenarušeno tržišno natjecanje među tržišnim subjektima te visoka razina zaštite zdravlja i imovine potrošača. Među glavnim su ciljevima prijedloga:

- osigurati da pravila o odgovornosti uzimaju u obzir prirodu i rizike proizvoda u digitalnom dobu i kružnom gospodarstvu;
- osigurati da uvijek postoji poduzeće sa sjedištem u EU-u koje se može smatrati odgovornim za neispravne proizvode kupljene izravno od proizvođača izvan EU-a, s obzirom na to da potrošači sve češće kupuju proizvode izravno iz trećih zemalja, a da pritom ne postoji proizvođač ili uvoznik sa sjedištem u EU-u;
- smanjiti teret dokazivanja u složenim slučajevima i ograničenja u podnošenju zahtjeva, a istodobno postići pravednu ravnotežu između legitimnih interesa proizvođača, oštećenih osoba i potrošača općenito i
- osigurati pravnu sigurnost boljim usklađivanjem Direktive o odgovornosti za proizvode s novim zakonodavnim okvirom uspostavljenim Odlukom 768/2008/EZ⁷ i pravilima o sigurnosti proizvoda te kodificiranjem sudske prakse povezane s Direktivom o odgovornosti za proizvode.

1.2. Dosljednost s postojećim odredbama politike u tom području

U svim državama članicama postoje nacionalni sustavi odgovornosti koji omogućuju podnošenje zahtjeva za naknadu u više situacija nego je to moguće na temelju Direktive o odgovornosti za proizvode: zahtjevi za naknadu štete mogu se podnijeti protiv većeg broja odgovornih osoba za širi raspon šteta. Tim su zahtjevima osim proizvoda obuhvaćene i usluge, a često se predviđaju i dulji rokovi za podnošenje zahtjeva. Međutim, oštećene osobe moraju dokazati krivnju druge strane,⁸ što se ne zahtijeva u okviru Direktive o odgovornosti za proizvode. Direktiva o odgovornosti za proizvode, kao sustav (objektivne) odgovornosti, ne utječe na ta prava pa je stoga u skladu sa širim nacionalnim sustavima. Osim toga, na razini EU-a postoji nekoliko komplementarnih instrumenata koji se odnose na odgovornost opisanih u nastavku.

- Zakonom o prodaji robe⁹ i Direktivom o digitalnom sadržaju i uslugama¹⁰ potrošačima se daje pravo na pravni lijek, tj. zamjenu, popravak ili povrat novca, ako

⁶ Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju (2020/2014(INL)).

⁷ Odluka br. 768/2008/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. srpnja 2008. o zajedničkom okviru za stavljanje na tržište proizvoda i o stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 93/465/EEZ (SL L 218, 13.8.2008., str. 82.).

⁸ Ovisno o okolnostima, osobe koje su pretrpjele štetu mogu na nacionalnoj razini imati pravo podnijeti zahtjev za naknadu štete na temelju objektivne odgovornosti za koju ne moraju dokazati krivnju, na primjer kad je riječ o zahtjevima za naknadu štete od vlasnika vozila u većini država članica.

⁹ Direktiva (EU) 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe.

roba, uključujući digitalni sadržaj ili digitalnu uslugu, nije u skladu s ugovorom ili ne radi ispravno. Ti se zakoni odnose na **ugovornu odgovornost**, dok se Direktiva o odgovornosti za proizvode odnosi na izvanugovornu odgovornost proizvođača za ozljede/štetu uzrokovanu propustima u sigurnosti.

- Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR)¹¹ odnosi se na **odgovornost izvršitelja i voditelja obrade podataka** za materijalnu ili nematerijalnu štetu uzrokovanu obradom podataka koja nije u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka, dok se prijedlogom Direktive o odgovornosti za proizvode naknada predviđa samo za materijalne gubitke zbog smrti, tjelesne ozljede, materijalne štete i gubitka ili oštećenja podataka.
- **Direktivom o odgovornosti za okoliš**¹² utvrđuje se okvir za sprečavanje i otklanjanje štete u okolišu. Ona se bavi ekološkom štetom, kao što je šteta nanesena zaštićenim vrstama i prirodnim staništima, za razliku od materijalne štete na privatnoj imovini, koja je obuhvaćena Direktivom o odgovornosti za proizvode.

Zakonodavstvom EU-a o sigurnosti proizvoda nastoji se osigurati da se na unutarnje tržište stavljaju samo sigurni proizvodi. Proizvodi obuhvaćeni sektorskim zakonodavstvom (npr. o strojevima, farmaceutskim proizvodima, igračkama, radijskoj opremi) moraju biti u skladu s bitnim zdravstvenim i sigurnosnim zahtjevima koji su u njemu utvrđeni. Svi ostali proizvodi obuhvaćeni su Direktivom o općoj sigurnosti proizvoda¹³ i moraju biti sigurni¹⁴. Sigurnosna pravila provode se s pomoću pravila o nadzoru tržišta¹⁵, kojima se zaštita potrošača osigurava obustavljanjem stavljanja u promet nesukladnih proizvoda ili traženjem njihova usklađivanja. Zakonodavstvo o sigurnosti proizvoda ne sadržava posebne odredbe o odgovornosti poduzeća, ali se u njemu upućuje na činjenicu da se Direktiva o odgovornosti za proizvode primjenjuje kad neispravan proizvod uzrokuje štetu. Sigurnost proizvoda i odgovornost za proizvode stoga su komplementarni mehanizmi za postizanje funkcionalnog jedinstvenog tržišta robe na kojem se osigurava visoka razina sigurnosti. Trenutačno se pregovara o nizu zakonodavnih prijedloga u području sigurnosti proizvoda:

- Nacrtom **Akta o umjetnoj inteligenciji**¹⁶ nastoji se osigurati da visokorizični sustavi umjetne inteligencije ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na sigurnost i temeljna prava (npr. upravljanje podacima, transparentnost, ljudski nadzor). Prijedlogom Direktive o odgovornosti za proizvode osigurat će se mogućnost traženja naknade od dobavljača sustava umjetne inteligencije ili proizvođača koji integrira takav sustav u

¹⁰ Direktiva (EU) 2019/770 o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga.

¹¹ Uredba (EU) 2016/679 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (GDPR).

¹² Direktiva 2004/35/EZ o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu.

¹³ Direktiva 2001/95/EZ (Direktiva o općoj sigurnosti proizvoda).

¹⁴ Osim sektorskog zakonodavstva i Direktive o općoj sigurnosti proizvoda postoji i horizontalno zakonodavstvo o sigurnosti tehnoloških proizvoda, odnosno posebno predloženi Akt o umjetnoj inteligenciji.

¹⁵ Uspostavljena Uredbom (EU) 2019/1020 o nadzoru tržišta.

¹⁶ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (Akt o umjetnoj inteligenciji), COM(2021)206 final.

drugi proizvod ako su ti sustavi umjetne inteligencije neispravni i uzrokuju tjelesnu ozljedu, materijalnu štetu ili gubitak podataka.

- Predloženom **Uredbom o strojevima**¹⁷ i predloženom **Uredbom o općoj sigurnosti proizvoda**¹⁸, kojima se revidiraju postojeća Direktiva o strojevima i Direktiva o općoj sigurnosti proizvoda, nastoji se u njihovim područjima primjene ukloniti rizike digitalizacije povezane sa sigurnosti proizvoda, ali ne i odgovornost. Prijedlogom Uredbe o općoj sigurnosti proizvoda pružateljima usluga internetskog posredovanja nameću se dodatne obveze povezane sa suzbijanjem prodaje nesigurnih proizvoda putem Interneta. Nedavno donesenim **Aktom o digitalnim uslugama**¹⁹ utvrđuju se pravila za pružatelje usluga internetskog posredovanja, uključujući internetska tržišta. Ako internetske platforme proizvode, uvoze ili distribuiraju neispravne proizvode, mogu se smatrati odgovornima pod istim uvjetima kao i gospodarski subjekti koji čine isto. Ako internetske platforme samo posreduju u kupoprodaji proizvoda između trgovaca i potrošača, obuhvaćene su izuzećem od odgovornosti pod određenim uvjetima u skladu s Aktom o digitalnim uslugama. Nijedan od tih instrumenata ne odnosi se na odgovornost za neispravne proizvode. Aktom o digitalnim uslugama utvrđuje se pod kojim se uvjetima platforme koje djeluju kao posrednici mogu izuzeti od odgovornosti.

Kad je riječ o kibersigurnosti, Akt o kibersigurnosti²⁰ i delegirani akt²¹ doneseni na temelju Direktive o radijskoj opremi²² namijenjeni su ublažavanju kibersigurnosnih rizika, ali njima se ne uređuje odgovornost proizvođača. Nedavni prijedlog **Akta o kiberotpornosti**²³ temelji se na postojećim pravilima kojima se proizvođače i programere softvera potiče na smanjenje kibersigurnosnih rizika, ali se u njemu ne razmatra pitanje odgovornosti.

Kad je riječ o kružnom gospodarstvu, u akcijskom planu za kružno gospodarstvo iz 2020.²⁴ najavljena je politika održivih proizvoda kojoj je cilj osigurati visokokvalitetne, funkcionalne i sigurne proizvode dizajnirane za ponovnu uporabu, popravak, ponovnu proizvodnju i visokokvalitetno recikliranje. U akcijskom planu ne razmatraju se mjere povezane s odgovornošću za neispravne proizvode.

Nacrtom direktive o prilagodbi **pravila o izvanugovornoj subjektivnoj građanskopravnoj odgovornosti u području umjetne inteligencije**, koji se donosi u paketu s ovim prijedlogom, nastoji se olakšati pristup informacijama i smanjiti teret dokazivanja u zahtjevima za naknadu štete u okviru nacionalnih sustava subjektivne odgovornosti u slučajevima kad su u nanošenje

¹⁷ COM(2021) 202 final.

¹⁸ COM(2021)346 final, kojom će se zamijeniti Direktiva o općoj sigurnosti proizvoda i Direktiva Vijeća 87/357/EEZ.

¹⁹ Uredba (EU) .../... Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama) i izmjeni Direktive 2000/31/EZ – COM(2020) 825 final;

²⁰ Uredba (EU) 2019/881 o ENISA-i (Agencija Europske unije za kibersigurnost) te o kibersigurnosnoj certifikaciji u području informacijske i komunikacijske tehnologije i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 526/2013 (Akt o kibersigurnosti) (Tekst značajan za EGP), SL L 151, 7.6.2019., str. 15.–69.

²¹ Delegirana uredba Komisije (EU) 2022/30 od 29. listopada 2021. o dopuni Direktive 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu primjene bitnih zahtjeva iz članka 3. stavka 3. točaka (d), (e) i (f) te direktive.

²² Direktiva 2014/53/EU o radijskoj opremi, članak 3. stavak 3. točke (e) i (f).

²³ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o horizontalnim zahtjevima za kibersigurnost za proizvode s digitalnim elementima i o izmjeni Uredbe (EU) 2019/1020, COM(2022) 454 final.

²⁴ [Akcijski plan za kružno gospodarstvo](#), ožujak 2020.

štete uključeni određeni sustavi umjetne inteligencije . Nema preklapanja sa zahtjevima koji se podnose na temelju Direktive o odgovornosti za proizvode.

1.3. Dosljednost u odnosu na druge politike Unije

Ovaj je prijedlog u skladu s prioritetima Komisije da Europu pripremi za digitalno doba i izgradi gospodarstvo koje je u interesu građana i spremno za budućnost²⁵.

Kako bi se smanjili rizici povezani s **digitalnim tehnologijama** i povećala sigurnost proizvoda, EU modernizira pravila o strojevima, radijskoj opremi i općoj sigurnosti proizvoda te donosi nova pravila o sigurnim i pouzdanim sustavima umjetne inteligencije²⁶. Ovim se prijedlogom taj postupak modernizacije dopunjuje prema načelu „digitalizacije kao standarda” i osigurava da osobe koje pretrpe štetu uzrokovanu proizvodima mogu biti sigurne da će se poštovati njihovo pravo na naknadu štete , a poduzećima nudi pravna sigurnost u odnosu na rizik od odgovornosti koji je dio njihova poslovanja. Svim tim mjerama za modernizaciju zajedno Europi bi se trebala omogućiti digitalna transformacija koja koristi građanima. Trebalo bi se pridonijeti i pravednom i konkurentnom gospodarstvu i neometanom jedinstvenom tržištu. Poduzeća svih veličina i u svim sektorima trebala bi se moći natjecati pod jednakim uvjetima te razvijati, stavljati na tržište i upotrebljavati digitalne tehnologije, proizvode i usluge u mjeri u kojoj povećavaju njihovu produktivnost i globalnu konkurentnost.

Konkretno, kad je riječ o umjetnoj inteligenciji, ovim se prijedlogom potvrđuje da su sustavi umjetne inteligencije i roba razvijena na temelju umjetne inteligencije „proizvodi” te su stoga obuhvaćeni područjem primjene Direktive o odgovornosti za proizvode, što znači da ako neispravna umjetna inteligencija uzrokuje štetu, oštećena osoba može tražiti naknadu i ne mora dokazati krivnju proizvođača, kao i za bilo koji drugi proizvod. Drugo, u prijedlogu se jasno navodi da se, osim proizvođača hardvera, odgovornima mogu smatrati i pružatelji softvera i digitalnih usluga koje utječu na funkcioniranje proizvoda (kao što je usluga navigacije u autonomnom vozilu). Treće, prijedlogom se osigurava da se proizvođači mogu smatrati odgovornima za izmjene proizvoda koje su već stavili na tržište, među ostalim i ako je do tih promjena došlo radi ažuriranja softvera ili strojnog učenja. Četvrto, revidiranom Direktivom o odgovornosti za proizvode smanjuje se teret dokazivanja u složenim slučajevima, što bi moglo obuhvatiti određene slučajeve koji uključuju sustave umjetne inteligencije i slučajeve u kojima proizvodi ne ispunjavaju sigurnosne zahtjeve. Time se u velikoj mjeri odgovara na pozive Europskog parlamenta²⁷ da se pravila o odgovornosti prilagode umjetnoj inteligenciji. Kao dopuna tim izmjenama, usporednim prijedlogom direktive o subjektivnoj odgovornosti za umjetnu inteligenciju nastoji se osigurati da se, ako u skladu s nacionalnim pravom oštećena osoba mora dokazati da je netko kriv za to što je sustav umjetne inteligencije prouzročio štetu kako bi dobila naknadu , teret dokazivanja pod određenim uvjetima može olakšati.

²⁵ COM/2020/67 final.

²⁶ Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 1.2.

²⁷ Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju (2020/2014(INL)).

Kad je riječ o **kružnom gospodarstvu**, sve su češći poslovni modeli u kojima se proizvodi mijenjaju ili nadograđuju i koji su vrlo važni za EU radi ostvarivanja ciljeva održivosti i smanjenja otpada u skladu s europskim zelenim planom i europskim propisom o klimi²⁸. Cilj je ovog prijedloga proširiti mjere kao što je inicijativa za održive proizvode²⁹ osiguravanjem prava potrošača na naknadu štete koju su prouzročili neispravni izmijenjeni proizvodi koja su jednako jasna kao i ona kad se radi o potpuno novim proizvodima te ostvarenjem pravne jasnoće koja je industriji potrebna za prihvaćanje poslovnih modela kružnog gospodarstva.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Prijedlog se, kao i Direktiva 85/374/EEZ, temelji na članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (bivši članak 95. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, bivši članak 100. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice). To je zato što je njezin cilj uskladiti nacionalna pravila kako bi se promicalo slobodno kretanje robe te tako stvoriti jednake uvjete za poduzeća na unutarnjem tržištu i osigurati zaštitu potrošača.

• Supsidijarnost

U evaluaciji je zaključeno da je dodana vrijednost pravila EU-a o odgovornosti za proizvode kojima se dopunjuju pravila EU-a o sigurnosti proizvoda neosporna³⁰. Pravilima o naknadi štete osobama koje su pretrpjele štetu zbog neispravnih proizvoda jačaju se pravila EU-a o sigurnosti proizvoda. Oba skupa pravila imaju isti cilj politike, a to je funkcionalno unutarnje tržište robe koje osigurava visoku razinu zaštite potrošača te ih je oba potrebno modernizirati.

Ovim će se prijedlogom osigurati pravna sigurnost u pogledu: i. toga koji su proizvodi, poduzeća i vrste štete obuhvaćeni područjem primjene Direktive o odgovornosti za proizvode te ii. odgovarajuće ravnoteže interesa proizvođača i potrošača u EU-u. Bez ujednačenog skupa pravila za naknadu štete osobama koje su pretrpjele štetu zbog neispravnih proizvoda na proizvođače bi se primjenjivalo 27 različitih skupova pravila. To bi dovelo do različitih razina zaštite potrošača i narušilo tržišno natjecanje među poduzećima iz različitih država članica.

• Proporcionalnost

Ovim se prijedlogom uspostavlja odgovarajuća ravnoteža između interesa industrije i potrošača, kako je objašnjeno u odjeljku 8. procjene učinka. Prijedlogom se osigurava pravna sigurnost u pogledu toga koji su proizvodi i poduzeća obuhvaćeni objektivnom odgovornošću. Osim toga, potaknut će sva poduzeća, uključujući proizvođače izvan EU-a, da na tržište EU-a stavljaju samo sigurne proizvode kako bi izbjegli posljedice zbog odgovornosti. Time će se povećati sigurnost proizvoda.

²⁸ Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 (SL L 243, 9.7.2021., str. 1).

²⁹ [Inicijativa za održive proizvode \(europa.eu\)](https://europa.eu).

³⁰ Evaluacija Direktive o odgovornosti za proizvode, [SWD\(2018\)157](#), str. 60.

Prijedlogom će se osigurati i jednaka zaštita osoba bez obzira na to je li neispravni proizvod koji im je nanio štetu materijalan ili digitalan. Proširenjem područja primjene sustava odgovornosti za proizvode u EU-u kako bi se izričito obuhvatili pružatelji softvera, poduzeća koja znatno izmijene proizvode, ovlašteni predstavnici i pružatelji usluga provođenja narudžbi, osobe koje su pretrpjele štetu imat će veće izgleda za naknadu pretrpljene štete te će se uspostaviti jednaki uvjeti za sva poduzeća. Obuhvaćanjem materijalne štete zbog gubitka, uništenja ili oštećenja podataka u prijedlogu se prepoznaje važnost podataka u digitalnom dobu. Međutim, prijedlog ne prelazi ono što je potrebno i stoga se ne bavi drugim vrstama štete, kao što su privatnost ili diskriminacija, koje bi bilo primjerenije rješavati u okviru drugog zakonodavstva.

Prijedlogom će se osigurati i veća pravna sigurnost i postići ravnopravnija razina zaštite potrošača u cijelom EU-u. Teret dokazivanja u složenim predmetima bit će pravednije podijeljen između oštećenih osoba i proizvođača, a to će povećati vjerojatnost da zahtjev za naknadu štete bude uspješno izvršen. Međutim, teret dokazivanja neće se prebaciti na proizvođače jer bi ih se time izložilo znatno većim rizicima od odgovornosti te bi to moglo spriječiti razvoj inovacija, što bi dovelo i do potencijalno viših cijena proizvoda i smanjilo pristup inovativnim proizvodima.

- **Odabir instrumenta**

Prijedlog je izrađen u obliku direktive, što državama članicama daje fleksibilnost da neometano ugrade pravila iz nje u nacionalne sustave. To je važno s obzirom na to da su ta pravila usko povezana s nacionalnim građanskim zakonima i da su duboko integrirana u nacionalne pravne sustave. Cilj je ovog prijedloga u potpunosti zamijeniti Direktivu o odgovornosti za proizvode. Izmjena Direktive o odgovornosti za proizvode preinakom ili aktom o izmjeni smatrala se neprimjerenom s obzirom na potrebu za izmjenama u gotovo svakom članku.

3. REZULTATI EX-POST EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENÂ UČINKA

- **Ex-post evaluacije/provjere primjerenosti postojećeg zakonodavstva**

U evaluaciji Direktive o odgovornosti za proizvode³¹ iz 2018. zaključeno je da je Direktiva o odgovornosti za proizvode općenito djelotvoran i relevantan instrument, ali da ima nekoliko nedostataka (vidjeti odjeljak 1.1.).

Ti su nalazi uzeti u obzir tijekom pripreme procjene učinka kojom se podupire ovaj prijedlog.

- **Savjetovanja s dionicima**

U pripremi ovog prijedloga Komisija se savjetovala s velikim brojem različitih dionika, uključujući europska i nacionalna udruženja potrošača i organizacije civilnog društva, industrijska udruženja, poduzeća, udruge osiguravatelja, pravna poduzeća, akademske stručnjake, pripadnike javnosti i nacionalna tijela. Aktivnosti savjetovanja uključivale su

³¹ Evaluacija Direktive o odgovornosti za proizvode, [SWD\(2018\) 157](#).

početnu procjenu učinka³², 12-tjedno javno savjetovanje u okviru kojeg je dostavljen 291 odgovor, radionice za dionike, radionicu s državama članicama te ciljano savjetovanje i razgovore s dionicima koje je proveo neovisni konzultant.

U nastavku je iznesen sažetak informacija koje su dostavili dionici o svakom posebnom cilju revizije Direktive o odgovornosti za proizvode.

- **Cilj da pravila o odgovornosti odražavaju prirodu i rizike proizvoda u digitalnom dobu i kružnom gospodarstvu**
 - Većina dionika poduprla je pojašnjenje da je softver proizvod obuhvaćen područjem primjene Direktive o odgovornosti za proizvode. Međutim, većina dionika iz industrije predložila je da se to pojasni neobvezujućim smjernicama, a ne zakonodavnom revizijom Direktive o odgovornosti za proizvode. Sve su se skupine dionika složile da bi se proizvod mogao smatrati neispravnim zbog kibersigurnosne ranjivosti. Većina ispitanika u javnom savjetovanju, njih 70 %, poduprla je mogućnost da se proizvođače smatra odgovornima za neprovođenje sigurnosnih ažuriranja softvera potrebnih za uklanjanje tih ranjivosti.
 - Dionici iz industrije usprotivili su se uključivanju objektivne odgovornosti za povrede zaštite podataka u Direktivu o odgovornosti za proizvode, djelomično zato što se za takve povrede već može tražiti naknada štete na temelju drugih zakonodavnih akata, npr-Opće uredbe o zaštiti podataka. Međutim, taj je prijedlog dobio veću potporu organizacija potrošača, javnih tijela i nevladinih organizacija.
 - Sve skupine dionika općenito su poduprle mogućnost da se gospodarski subjekti koji znatno izmijene proizvode smatraju odgovornima ako su ti izmijenjeni proizvodi neispravni i uzrokuju štetu.
- **Cilj da uvijek postoji odgovorna osoba sa sjedištem u EU-u za neispravne proizvode kupljene od proizvođača izvan EU-a**

Natpolovična većina od 64 % svih ispitanika u javnom savjetovanju složila se ili se u potpunosti složila da se Direktivom o odgovornosti za proizvode treba osigurati zaštita potrošača ako neispravni proizvodi kupljeni izravno iz trećih zemalja uzrokuju štetu, a nema proizvođača ili uvoznika sa sjedištem u EU-u. Međutim, imali su različita mišljenja o mogućnosti da se odgovornim smatra ovlaštenog predstavnika proizvođača iz treće zemlje, pružatelja usluga provođenja narudžbi ili internetsko tržište.

- **Cilj smanjenja tereta dokazivanja u složenim slučajevima i ograničenja u podnošenju zahtjeva uz pravednu ravnotežu između proizvođača i potrošača**
 - Većina od 77 % ispitanika u javnom savjetovanju smatrala je da tehnički složeni proizvodi dovode do poteškoća kad je riječ o teretu dokazivanja oštećene osobe. Taj je postotak bio znatno veći među organizacijama potrošača, nevladinim organizacijama i pripadnicima javnosti (95 %) nego među poslovnim i industrijskim organizacijama (38 %). Dionici iz industrije

³² [Gradanskopravna odgovornost – prilagodavanje pravila o odgovornosti s obzirom na digitalno doba i umjetnu inteligenciju \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/gradanskopravna-odgovornost-prilagodavanje-pravila-odgovornosti-s-obzirom-na-digitalno-doba-i-umjetnu-inteligenciju)

naveli su da bi radije prihvatili obveze otkrivanja informacija i smanjenje tereta dokazivanja u složenim slučajevima nego prebacivanje tereta dokazivanja jer to smatraju radikalnom opcijom koja bi spriječila razvoj inovacija. Većina dionika iz industrijskih organizacija, organizacija potrošača i pravni stručnjaci snažno se zalagala za zadržavanje tehnološki neutralnog pristupa iz Direktive o odgovornosti za proizvode. Većina dionika protivila se ukidanju obrane na temelju rizika od naknadnog razvoja.

- Organizacije potrošača, nevladine organizacije i pripadnici javnosti zalagali su se za ukidanje pravila kojim se sprečava naknada materijalne štete procijenjene na manje od 500 EUR te za produljenje desetogodišnjeg razdoblja u kojem su proizvođači i dalje odgovorni za neispravn proizvod nakon njegova stavljanja na tržište. Dionici iz industrije izjasnili su se za zadržavanje ograničenja.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

Pri pripremi prijedloga posebno su se uzele u obzir dvije neovisne studije, od kojih je jedna pripremljena u okviru evaluacije³³, a druga u okviru procjene učinka³⁴. Komisija je u okviru stručne skupine za odgovornost i nove tehnologije za razdoblje 2018.–2020. prikupila i stručne savjete od akademske zajednice, skupina potrošača, industrije i nacionalnih tijela.

Pravna analiza temelji se na bogatoj zbirci sudske prakse iz 1985., posebno sudske prakse Suda Europske unije, te na brojnim publikacijama³⁵.

- **Procjena učinka**

Ovaj je prijedlog potkrijepljen procjenom učinka (SWD[xxxx]) pripremljenom u skladu sa smjernicama Komisije za bolju regulativu. Odbor za nadzor regulative preispitao je izvješće o procjeni učinka i dao pozitivno mišljenje. Izvješće o procjeni učinka revidirano je kako bi se uzele u obzir primjedbe Odbora, konkretno kako bi se detaljnije pojasnili: opseg utvrđenih problema, učinak pravila o sigurnosti proizvoda na štetu koju uzrokuju proizvodi, početne procjene slučajeva, učinci najpoželjnije opcije po skupinama dionika i relevantnost inicijative za MSP-ove.

Osim osnovnog scenarija bez poduzimanja mjera, u procjeni učinka utvrđene su tri opcije za rješavanje prvog problema koji se odnosi na digitalno doba i kružno gospodarstvo te dvije opcije za rješavanje drugog problema povezanog s preprekama za dobivanje naknade štete i podnošenje zahtjeva za naknadu štete.

- **Opcijom 1.a** osiguralo bi se da proizvođači proizvoda za čije su funkcioniranje potrebni softver ili digitalne usluge budu odgovorni u skladu s Direktivom. Kao i za materijalne sastavne dijelove, pružatelji tih nematerijalnih digitalnih elemenata bili bi solidarno i pojedinačno odgovorni zajedno s proizvođačem. Međutim, u skladu s tom opcijom proizvođači samostalnog softvera ne bi bili odgovorni na temelju Direktive o odgovornosti za proizvode.

³³ EY, Technopolis, VVA (2018.), [Studija](#) priložena Direktivi o evaluaciji odgovornosti za proizvode.

³⁴ CSES, Waveston i CSIL (2022.), Studija procjene učinka revizije Direktive o odgovornosti za proizvode.

³⁵ Vidjeti bibliografiju u Prilogu 6. studije CSES-a, Wavestonea i CSIL-a (2022.), Studija o procjeni učinka revizije Direktive o odgovornosti za proizvode.

- **Opcija 1.b** bi, uz mjere iz opcije 1.a, obuhvaćala i sav relevantni softver kao samostalni proizvod, uključujući softver treće strane koji se dodaje proizvodu ili samostalni softver koji sam po sebi može uzrokovati štetu (npr. aplikacija za pametne telefone koja je dio medicinskog proizvoda). U skladu s Direktivom bila bi odgovorna i poduzeća koja znatno mijenjaju proizvod i ponovno ga stavljaju na tržište. U okviru te opcije bilo bi moguće smatrati odgovornim ovlaštenog predstavnika ili pružatelja usluga provođenja narudžbi proizvođača iz treće zemlje ako u EU-u nema uvoznika.
- **Opcija 1.c** bi pored mjera iz opcije 1.b obuhvaćala i sav softver koji može utjecati na temeljna prava. Mogla bi se dobiti naknada štete do koje je došlo zbog povrede temeljnih prava, primjerice povrede zaštite podataka, privatnosti ili diskriminacije (npr. od strane softvera za zapošljavanje koji koristi umjetnu inteligenciju).
- **Opcijom 2.a** olakšao bi se teret dokazivanja za potrošače i to usklađivanjem: i. pravila o tome kad su proizvođači u sudskom postupku obvezni otkriti potrebne tehničke informacije; i ii. uvjeta pod kojima nacionalni sudovi mogu pretpostaviti da je proizvod uistinu neispravan ili da je neispravnost uistinu prouzročila štetu, posebno u složenim slučajevima u kojima je dokazivanje vrlo teško. Opcijom 2.a smanjila bi se ograničenja za podnošenje zahtjeva (uklanjanjem praga štete na imovini i produljenjem razdoblja odgovornosti).
- **Opcijom 2.b** bi se teret dokazivanja prebacio na proizvođače koji bi, ako je proizvod uzrokovao štetu, morali dokazati da proizvod nije bio neispravan i da nije prouzročio štetu. Ukinula bi se obrana na temelju rizika od naknadnog razvoja, kojom se proizvođači izuzimaju od odgovornosti ako se neispravnost proizvoda nije mogla otkriti najsuvremenijim znanjem. Opcijom 2.b dodatno bi se smanjila ograničenja za podnošenje zahtjeva (pragovi i rokovi).

U procjeni učinka opcija 1.b i 2.a utvrđene su kao najpoželjnija kombinacija.

Opcija 1.b pružit će pravnu sigurnost u pogledu toga koji su proizvodi i proizvođači obuhvaćeni objektivnom odgovornošću i potaknuti sve proizvođače, uključujući proizvođače izvan EU-a, da na tržište EU-a stavljaju samo sigurne proizvode kako bi izbjegli izlaganje odgovornosti. Time će se povećavati sigurnost proizvoda i pozitivno utjecati na gospodarstvo i društvo. Osigurat će se i da potrošači uživaju istu zaštitu kad pretrpe štetu zbog neispravnih proizvoda bez obzira na to odnosi li se nedostatak na digitalne ili materijalne sastavne dijelove proizvoda te kad je šteta prouzročena samostalnim softverom. Eksplicitnim uključivanjem pružatelja softvera, ovlaštenih predstavnika i pružatelja usluga provođenja narudžbi u područje primjene Direktive osobe koje pretrpe štetu imat će veće izgleda za dobivanje naknade štete jer neće morati dokazati krivnju proizvođača (načelo objektivne odgovornosti iz Direktive). Jasnija pravila o odgovornosti koja se odnose na kružne poslovne modele donijet će pravnu sigurnost i pridonijeti promicanju takvih poslovnih modela te stoga imati pozitivan učinak na okoliš. S obzirom na sve, očekuje se da će se opcijom 1.b godišnji iznos naknade štete za oštećene osobe povećati za između 0,15 milijuna EUR i 22,13 milijuna EUR u usporedbi s osnovnim scenarijem. To bi dovelo do malog povećanja godišnjih premija osiguranja za proizvođače, koje se procjenjuje na između 4,35 milijuna EUR i 8,69 milijuna EUR u usporedbi s osnovnim scenarijem.

Opcijom 2.a postići će se veća pravna sigurnost i ujednačenija razina zaštite potrošača u cijelom EU-u, što će imati pozitivan gospodarski i socijalni učinak. Teret dokazivanja bit će pravednije podijeljen između oštećenih osoba i proizvođača u složenijim predmetima. Time će se povećati vjerojatnost za uspješno izvršenje zahtjeva za naknadu štete u takvim slučajevima. Smanjit će se nerazmjerne prepreke pri podnošenju zahtjeva. Sveukupno, očekuje se da će se u opciji 2.a godišnji iznos naknade štete za oštećene osobe povećati za između 0,20 milijuna EUR i 43,54 milijuna EUR u usporedbi s osnovnim scenarijem. To bi dovelo do malog povećanja godišnjih premija osiguranja za proizvođače, koje se procjenjuju na između 14,35 milijuna EUR i 28,71 milijuna EUR, u usporedbi s osnovnim scenarijem.

Najpoželjnijom opcijom pridonijet će se ostvarivanju UN-ovih ciljeva održivog razvoja, posebno cilju održivog razvoja br. 3 (zdrav život i dobrobit) zbog pozitivnih socijalnih učinaka na zdravlje i dobrobit žrtava, cilju održivog razvoja br. 9 (poticanje inovacija) osiguravanjem pravne sigurnosti poduzećima u pogledu inovacija i cilju održivog razvoja br. 12 (odgovorna potrošnja i proizvodnja) povećanjem sigurnosti proizvoda u slučaju znatnih izmjena.

- **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

Evaluacijom Direktive o odgovornosti za proizvode utvrđeno je da je trenutačno administrativno opterećenje vrlo malo, bez potrebe za pojednostavnjenjem. Prilagodba pravila o odgovornosti digitalnom dobu i kružnom gospodarstvu neće dovesti do novih administrativnih troškova za poduzeća ili potrošače.

Prijedlogom se nastoji postići pravedna ravnoteža između interesa industrije i potrošača, posebno izbjegavanjem mjera koje bi MSP-ovima mogle otežati inovacije ili stvoriti dodatne troškove koje bi MSP-ovi mogli teže podnijeti. Prijedlog ne izuzima mikropoduzeća niti uključuje posebne mjere ublažavanja za MSP-ove jer odgovarajuća naknada za osobe koje suz pretrpjele štetu zbog neispravnih proizvoda ne može ovisiti o veličini odgovornog poduzeća. Tržišno natjecanje među sudionicima na tržištu bi se narušilo ako bi se na poduzeća koja prodaju slične proizvode primjenjivala različita pravila o odgovornosti.

- **Temeljna prava**

Smanjenjem ograničenja za podnošenje zahtjeva i tereta dokazivanja u složenim slučajevima pridonijelo bi učinkovitijoj provedbi prava na djelotvoran pravni lijek, što je pravo zajamčeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Ovim se prijedlogom ne utječe na proračun EU-a.

5. DRUGI ELEMENTI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Države članice moraju prenijeti Direktivu 12 mjeseci nakon njezina stupanja na snagu i obavijestiti Komisiju o nacionalnim provedbenim mjerama. Komisija je spremna pružiti tehničku potporu državama članicama za provedbu Direktive.

Komisija će preispitati primjenu i prenošenje Direktive šest godina nakon njezina stupanja na snagu i, prema potrebi, predložiti zakonodavne izmjene.

- **Dokumenti s objašnjenjima**

Predloženom Direktivom usklađuje se pravo o građanskopravnoj odgovornosti, a sadržava i materijalna i postupovna pravila. Države članice mogu je prenijeti putem različitih vrsta pravnih instrumenata. Stoga je opravdano da, kad obavješćuju o svojim mjerama za prenošenje, države članice prilože jedan ili više dokumenata u kojima se objašnjava odnos između elemenata direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prenošenje, u skladu sa Zajedničkom političkom deklaracijom država članica i Komisije od 28. rujna 2011. o dokumentima s objašnjenjima³⁶.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga**

Poglavlje I. – Opće odredbe

U poglavlju I. definiraju se predmet i područje primjene prijedloga te pojmovi koji se upotrebljavaju u prijedlogu. U njemu se terminologija o odgovornosti za proizvode usklađuje s okvirom Unije za sigurnost proizvoda tako što se definicije, među ostalim „proizvođača” i „stavljanja na tržište”, temelje na definicijama u novom zakonodavnom okviru uspostavljenom Odlukom 768/2008/EZ³⁷. U njemu se ujedno na tehnološki neutralan način uzimaju u obzir karakteristike proizvoda u digitalnom dobu, i to obuhvaćanjem softvera i datoteka za digitalnu proizvodnju u definiciji proizvoda i pojašnjavanjem kada se povezana usluga treba smatrati sastavnim dijelom proizvoda. Proširuje se i pojam nadoknadive štete kako bi se obuhvatio gubitak ili oštećenje podataka.

Poglavlje II. – Posebne odredbe o odgovornosti za neispravne proizvode

U poglavlju II. utvrđuju se pravila kojima se uređuje odgovornost gospodarskih subjekata za štetu koju su prouzrokovali neispravni proizvodi i uvjeti pod kojima fizičke osobe imaju pravo na naknadu štete:

- ispitivanje kojim se utvrđuje je li proizvod neispravan, tj. pruža li proizvod sigurnost koju šira javnost ima pravo očekivati, sadržajno je isto kao u okviru Direktive o odgovornosti za proizvode. Međutim, kako bi se uzela u obzir promjenjiva priroda proizvoda u digitalnom dobu i sudska praksa Suda EU-a, čimbenici kao što su međusobna povezanost ili funkcije samoučenja proizvoda dodani su na nepotpuni popis čimbenika koje sudovi trebaju uzeti u obzir pri procjeni nedostataka.
- Pri utvrđivanju gospodarskih subjekata koji se mogu smatrati odgovornima za neispravne proizvode uzima se u obzir sve veći udio proizvoda proizvedenih izvan Unije koji se stavljaju na tržište Unije i osigurava da u Uniji uvijek postoji gospodarski subjekt protiv kojeg se može podnijeti zahtjev za naknadu štete. Prijedlog ne utječe na izuzeće od odgovornosti pod određenim uvjetima na temelju

³⁶ Zajednička politička deklaracija država članica i Komisije o dokumentima s objašnjenjima od 28. rujna 2011., SL C 369, 17.12.2011., str. 14.

³⁷ Odluka br. 768/2008/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. srpnja 2008. o zajedničkom okviru za stavljanje na tržište proizvoda i o stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 93/465/EEZ (SL L 218, 13.8.2008., str. 82.).

Akta o digitalnim uslugama jer se njime utvrđuju uvjeti za odgovornost samo u slučajevima u kojima se na internetsku platformu ne primjenjuju izuzeća . Osim toga, ovaj se prijedlog odnosi samo na specifičnu situaciju u kojoj je osoba pretrpjela štetu zbog neispravnog proizvoda i traži naknadu štete, koja nije obuhvaćena Aktom o digitalnim uslugama. U njemu se pojašnjava i kada se gospodarski subjekti koji mijenjaju proizvode, primjerice u kontekstu poslovnih modela kružnog gospodarstva, mogu smatrati odgovornima.

- Teret dokazivanja je na oštećenim osobama koje moraju dokazati štetu koju su pretrpjele, neispravnost proizvoda i uzročnu-posljedičnu vezu između njih. Međutim, s obzirom na poteškoće na koje nailaze oštećene osobe, posebno u složenim predmetima, teret dokazivanja smanjuje sekako bi se postigla pravedna ravnoteža između interesa industrije i potrošača.
- Gospodarski subjekti imaju pravo, kao i na temelju Direktive o odgovornosti za proizvode, biti izuzeti od odgovornosti pod određenim uvjetima za koje snose teret dokazivanja. Izuzeća su prilagođena kako bi se uzela u obzir karakteristika proizvoda u digitalnom dobu da se promijene ili da ih se izmijeni nakon stavljanja na tržište. Kako bi se postigli jednaki uvjeti za proizvođače u cijeloj Uniji i ujednačena zaštita potrošača, izuzeće proizvođača za nedostatke koji se znanstveno i tehnički ne mogu otkriti trebalo bi se primjenjivati u svim državama članicama, a mogućnost odstupa iz Direktive o odgovornosti za proizvode trebalo bi ukinuti.

Poglavlje III. – Opće odredbe o odgovornosti

U poglavlju III. utvrđuju se općenitija pravila o odgovornosti koja se temelje na pravilima iz postojeće Direktive o odgovornosti za proizvode. Njima je propisano da, ako postoje dvije ili više odgovornih osoba, one snose solidarnu i pojedinačnu odgovornost. Ujedno je propisano da, ako je neispravan proizvod uzrokovao štetu, postupci trećih strana koji su tome pridonijeli ne umanjuju odgovornost proizvođača, ali se odgovornost može smanjiti ako su šteti pridonijeli postupci oštećene osobe. Za zaštitu potrošača važno je da se odgovornost ne može isključiti ili ograničiti ugovorom ili drugim zakonima. Stoga nije dopušteno utvrditi gornje i donje financijske granice za naknadu štete. Rok od tri godine za pokretanje postupka iz Direktive o odgovornosti za proizvode ostaje nepromijenjen. Gospodarski subjekti odgovorni su za neispravne proizvode deset godina nakon stavljanja proizvoda na tržište, ali će tužitelj imati dodatnih pet godina u slučaju da se simptomi tjelesne ozljede pojavljuju sporo, na primjer nakon unosa neispravnog kemijskog ili prehrambenog proizvoda.

Poglavlje IV. – Završne odredbe

Države članice morat će objavljivati sudske odluke koje se odnose na odgovornost za proizvode kako bi, u interesu usklađenijeg tumačenja pravila o odgovornosti za proizvode, ostali nacionalni sudovi mogli uzeti u obzir te presude. Tim će se mjerama za povećanje transparentnosti olakšati i preispitivanje koje će Komisija provesti šest godina nakon stupanja na snagu. Osim standardnih odredbi o prenošenju i stupanju na snagu, u poglavlju IV. predviđa se i stavljanje izvan snage Direktive o odgovornosti za proizvode te se utvrđuju prijelazne mjere.

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**o odgovornosti za neispravne proizvode**

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,
uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,
nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,
uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora³⁸,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,
budući da:

- (1) Direktivom Vijeća 85/374/EEZ³⁹ utvrđuju se zajednička pravila o odgovornosti za neispravne proizvode radi uklanjanja razlika među pravnim sustavima država članica koje mogu narušiti tržišno natjecanje i utjecati na kretanje robe na unutarnjem tržištu te dovode do neujednačene zaštite potrošača od oštećenja zdravlja ili materijalne štete uzrokovane takvim proizvodima.
- (2) Objektivna odgovornost relevantnog gospodarskog subjekta i dalje je jedino primjereno rješenje za pravednu raspodjelu rizika svojstvenog modernoj tehnološkoj proizvodnji.
- (3) Direktivu 85/374/EEZ treba revidirati kako bi se u obzir uzele promjene koje dolaze s novim tehnologijama, uključujući umjetnu inteligenciju, novi poslovni modeli kružnog gospodarstva i novi globalni lanci opskrbe, koji su doveli do nedosljednosti i pravne nesigurnosti, posebno u pogledu značenja pojma „proizvod”. Iskustvo stečeno primjenom Direktive 85/374/EEZ ujedno je pokazalo da oštećene osobe imaju poteškoće pri dobivanju naknade štete zbog ograničenja u podnošenju zahtjeva za naknadu štete i zahtjevnog postupka prikupljanja dokaza o odgovornosti, posebno s obzirom na sve veću tehničku i znanstvenu složenost. To se odnosi i na zahtjeve za naknadu štete povezane s novim tehnologijama, uključujući umjetnu inteligenciju. Revizijom će se stoga potaknuti uvođenje i primjenu th novih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju, te istodobno osigurati da tužitelji mogu ostvariti jednaku razinu zaštite bez obzira na tehnologiju na koju se odnosi njihov zahtjev.
- (4) Revizija Direktive 85/374/EEZ potrebna je i kako bi se postigle usklađenost i dosljednost sa zakonodavstvom o sigurnosti proizvoda i nadzoru tržišta na razini Unije

³⁸ SL C [...], [...], str. [...].

³⁹ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, 7.8.1985., str. 29.).

te na nacionalnoj razini. Osim toga, treba pojasniti osnovne pojmove i koncepte kako bi se postigle usklađenost i pravna sigurnost te uzela u obzir najnovija sudska praksa Suda Europske unije.

- (5) S obzirom na opsežnu prirodu potrebnih izmjena te kako bi se postigle jasnoća i pravna sigurnost, Direktivu 85/374/EEZ trebalo bi staviti izvan snage i zamijeniti novom Direktivom.
- (6) Kako bi se osigurala sveobuhvatnost Unijina sustava odgovornosti za proizvode, objektivna odgovornost za neispravne proizvode trebala bi se primjenjivati na sve pokretnine, među ostalim i kad su ugrađene u druge pokretnine ili nekretnine.
- (7) Odgovornost za neispravne proizvode ne bi se trebala primjenjivati na štetu nastalu zbog nuklearnih nesreća ako je odgovornost za takvu štetu obuhvaćena međunarodnim konvencijama koje su ratificirale države članice.
- (8) Kako bi se uspostavilo istinsko unutarnje tržište s visokom i ujednačenom razinom zaštite potrošača te kako bi se uzela u obzir sudska praksa Suda, države članice ne bi trebale, s obzirom na pitanja iz područja primjene ove Direktive, zadržati ili uvesti strože ili manje stroge odredbe od onih utvrđenih u ovoj Direktivi.
- (9) U pravnim sustavima država članica oštećena osoba može podnijeti zahtjev za naknadu štete na temelju ugovorne ili izvanugovorne odgovornosti koja se ne odnosi na neispravnost proizvoda, na primjer na temelju odgovornosti koja se temelji na jamstvu ili subjektivne odgovornosti. To uključuje odredbe [Direktive o odgovornosti za umjetnu inteligenciju.../... Europskog parlamenta i Vijeća], kojom se utvrđuju zajednička pravila o otkrivanju informacija i teretu dokazivanja u kontekstu zahtjeva za naknadu štete koju je prouzročio sustav umjetne inteligencije na temelju subjektivne odgovornosti. Ova Direktiva ne bi trebala utjecati na te odredbe, kojima se, među ostalim, nastoji postići cilj učinkovite zaštite potrošača.
- (10) U određenim državama članicama oštećene osobe mogu imati pravo podnijeti zahtjev za naknadu štete prouzročene farmaceutskim proizvodima u okviru posebnog nacionalnog sustava odgovornosti, pa je već postignuta učinkovita zaštita potrošača u farmaceutskom sektoru. Ova Direktiva ne bi trebala utjecati na pravo na podnošenje takvih zahtjeva.
- (11) Odlukom br. 768/2008/EZ⁴⁰ Europskog parlamenta i Vijeća utvrđena su zajednička načela i referentne odredbe namijenjene primjeni u cjelokupnom sektorskom zakonodavstvu. Kako bi se osigurala dosljednost s tim zakonodavstvom, primjereno je uskladiti određene odredbe ove Direktive, posebno definicije, s tom Odlukom.
- (12) Proizvodi u digitalnom dobu mogu biti materijalni ili nematerijalni. Softver, na primjer operativni sustavi, ugrađeni softver, računalni programi, aplikacije ili sustavi umjetne inteligencije, sve je češći na tržištu i sve važniji za sigurnost proizvoda. Softver se može staviti na tržište kao samostalni proizvod, a poslije se može ugraditi u druge proizvode kao sastavni dio te svojom izvedbom prouzročiti štetu. Stoga bi u interesu pravne sigurnosti trebalo pojasniti da je softver proizvod za potrebe primjene objektivne odgovornosti, bez obzira na način njegove isporuke ili uporabe, te stoga neovisno o tome je li pohranjen na uređaju ili mu se pristupa s pomoću tehnologija u oblaku. Međutim, izvorni programski kod softvera ne smatra se proizvodom za

⁴⁰ Odluka br. 768/2008/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. srpnja 2008. o zajedničkom okviru za stavljanje na tržište proizvoda.

potrebe ove Direktive jer je riječ o samoj informaciji. Razvojnog inženjera ili proizvođača softvera, uključujući dobavljače sustava umjetne inteligencije u smislu [Uredbe (EU).../... (Akt o umjetnoj inteligenciji)], trebalo bi smatrati proizvođačima.

- (13) Kako se ne bi sprječavao razvoj inovacija ili istraživanja, ova se Direktiva ne bi trebala primjenjivati na besplatan softver otvorenog koda koji je razvijen ili isporučen izvan okvira trgovačke djelatnosti. To se posebno odnosi na softver, uključujući njegov izvorni kod i izmijenjene verzije, koji se otvoreno dijeli, a korisnici mu mogu besplatno pristupiti te ga koristiti, mijenjati i redistribuirati. Međutim, ako se softver isporučuje u zamjenu za plaćanje određene cijene, ili se osobni podaci ne upotrebljavaju isključivo za poboljšanje sigurnosti, kompatibilnosti ili interoperabilnosti softvera te se stoga isporučuje u okviru trgovačke djelatnosti, Direktiva bi se trebala primjenjivati.
- (14) Kako bi se osigurala zaštita potrošača u slučajevima kad su te datoteke neispravne, datoteke za digitalnu proizvodnju, koje sadržavaju funkcionalne informacije potrebne za proizvodnju materijalnih predmeta tako da omogućuju automatizirano upravljanje strojevima ili alatima, kao što su bušilice, strojevi za tokarenje i glodanje te 3D pisari, trebale bi se smatrati proizvodima. Kako bi se izbjegla svaka dvojba, trebalo bi pojasniti i da je električna energija proizvod.
- (15) Digitalne usluge sve se češće ugrađuju u proizvod ili povezuju s njime na način da bez te usluge proizvod ne bi mogao obavljati neku od svojih funkcija, primjerice stalnu isporuku podataka o prometu u navigacijskom sustavu. Iako se ova Direktiva ne bi trebala primjenjivati na usluge, objektivnu odgovornost treba proširiti na digitalne usluge jer o njima ovisi sigurnost proizvoda jednako kao i o fizičkim ili digitalnim komponentama. Takve povezane usluge trebale bi se smatrati sastavnim dijelovima proizvoda s kojim su povezane ako su pod kontrolom proizvođača tog proizvoda u smislu da ih isporučuje sam proizvođač ili da ih proizvođač preporučuje ili na drugi način utječe na njihovu isporuku koju obavlja treća strana.
- (16) S obzirom na sve veću važnost i vrijednost nematerijalne imovine, trebalo bi nadoknaditi i gubitak ili oštećenje podataka, kao što je sadržaj izbrisan s tvrdog diska, uključujući troškove povrata ili ponovne uspostave podataka. Zbog toga je radi zaštite potrošača potrebno utvrditi naknadu za materijalne gubitke koji su posljedica smrti ili tjelesne ozljede, kao što su pogrebni ili zdravstveni troškovi ili izgubljeni prihodi, i materijalne štete, ali i gubitka ili oštećenja podataka. Međutim, ova Direktiva ne utječe na naknadu štete za povrede Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća⁴¹, Direktive 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴², Direktive (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća⁴³ i Uredbe (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁴.

⁴¹ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

⁴² Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (SL L 201, 31.7.2002., str. 37.).

⁴³ Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, SL L 119, 4.5.2016., str. 89.

⁴⁴ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom

- (17) U interesu pravne sigurnosti trebalo bi pojasniti da tjelesna ozljeda uključuje medicinski priznato oštećenje psihičkog zdravlja.
- (18) S obzirom na to da bi države članice trebale osigurati potpunu i odgovarajuću naknadu štete za sve materijalne gubitke koji su posljedica smrti ili tjelesne ozljede, materijalne štete ili uništenja imovine te gubitka ili oštećenja podataka, one bi trebale utvrditi pravila za izračun naknade štete. Nadalje, ova Direktiva ne bi trebala utjecati na nacionalna pravila koja se odnose na nematerijalnu štetu.
- (19) Kako bi se zaštitili potrošači, trebalo bi nadoknaditi štetu na bilo kojoj imovini u vlasništvu fizičke osobe. Budući da se imovina sve više upotrebljava i u privatne i poslovne svrhe, primjereno je predvidjeti naknadu štete na takvoj imovini mješovite uporabe. S obzirom na cilj ove Direktive da zaštiti potrošače, imovinu koja se koristi isključivo u profesionalne svrhe trebalo bi isključiti iz njezina područja primjene.
- (20) Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na proizvode koji se stavljaju na tržište ili, prema potrebi, stavljaju u uporabu u okviru trgovačke djelatnosti, s plaćanjem ili bez plaćanja, na primjer na proizvode isporučene u okviru sponzorske kampanje ili proizvode proizvedene za pružanje usluge koja se financira iz javnih sredstava, s obzirom na to da i taj način opskrbe ima gospodarska ili poslovna obilježja.
- (21) Ova Direktiva ne bi trebala utjecati na različite načine traženja pravne zaštite na nacionalnoj razini, bilo sudskim postupcima, izvansudskim rješenjima, postupcima alternativnog rješavanja sporova ili udružnim tužbama na temelju Direktive (EU) 2020/1828⁴⁵ Europskog parlamenta i Vijeća ili u okviru nacionalnih programa kolektivne pravne zaštite.
- (22) Radi zaštite zdravlja i imovine potrošača, neispravnost proizvoda ne bi se trebala određivati na temelju njegove uporabljivosti, nego na temelju propusta u sigurnosti koju šira javnost ima pravo očekivati. Procjena neispravnosti trebala bi uključivati objektivnu analizu i ne bi se trebala odnositi na sigurnost koju ima pravo očekivati bilo koja određena osoba. Sigurnost koju šira javnost ima pravo očekivati trebala bi se procijeniti uzimajući u obzir, među ostalim, namjenu, objektivne značajke i svojstva predmetnog proizvoda, kao i posebne zahtjeve skupine korisnika kojima je proizvod namijenjen. Neki proizvodi, kao što su medicinski proizvodi za održavanje života, mogu biti vrlo opasni za ljude i stoga se na njih primjenjuju posebno visoka sigurnosna očekivanja. Kako bi se ta očekivanja uzela u obzir, sud bi trebao moći utvrditi neispravnost proizvoda bez utvrđivanja njegove stvarne neispravnosti ako pripada istoj proizvodnoj seriji kao i proizvod za koji je već dokazano da je neispravan.
- (23) Kako bi se uzela u obzir sve veća raširenost međusobno povezanih proizvoda, pri procjeni sigurnosti proizvoda trebalo bi uzeti u obzir i učinke drugih proizvoda na predmetni proizvod. Trebalo bi voditi računa i o učinku koji na sigurnost proizvoda ima njegova sposobnost učenja nakon početka uporabe kako bi se uzela u obzir legitimna očekivanja da su softver proizvoda i njegovi osnovni algoritmi dizajnirani tako da se spriječi opasno ponašanje proizvoda. Kako bi se uzelo u obzir da u digitalnom dobu mnogi proizvodi ostaju pod kontrolom proizvođača i nakon trenutka

kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ, SL L 295, 21.11.2018, str. 39.

⁴⁵ Direktiva (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2020. o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i stavljanju izvan snage Direktive 2009/22/EZ (SL L 409, 4.12.2020., str. 1.).

stavljanja na tržište, pri procjeni sigurnosti proizvoda trebalo bi uzeti u obzir i trenutak u kojem proizvod prestaje biti pod kontrolom proizvođača. Može se utvrditi i da je proizvod neispravan zbog kibersigurnosne ranjivosti.

- (24) Kako bi se za utvrđivanje razine sigurnosti koju šira javnost ima pravo očekivati uzela u obzir važnost zakonodavstva o sigurnosti proizvoda i nadzoru tržišta, trebalo bi pojasniti da bi se u toj procjeni trebali uzeti u obzir i sigurnosni zahtjevi, među ostalim kibersigurnosni zahtjevi relevantni za sigurnost i intervencije, npr. opoziv proizvoda, koje provode regulatorna tijela ili sami gospodarski subjekti. Međutim, te intervencije ne bi trebale same po sebi dovoditi do pretpostavke neispravnosti.
- (25) Kako bi se osigurala veća mogućnost izbora za potrošače i potaknule inovacije, postojanje ili naknadno stavljanje na tržište boljeg proizvoda ne bi trebalo samo po sebi dovesti do zaključka da je proizvod neispravan. Isto tako, isporuka ažuriranja ili nadogradnje proizvoda ne bi trebala sama po sebi dovesti do zaključka da je prethodna verzija proizvoda neispravna.
- (26) Zaštita potrošača podrazumijeva odgovornost svih proizvođača koji su uključeni u proizvodni proces ako je njihov proizvod ili sastavni dio koji su isporučili neispravan. Ako proizvođač u proizvod ugradi neispravni sastavni dio drugog proizvođača, oštećena osoba trebala bi moći zatražiti naknadu za istu štetu ili od proizvođača proizvoda ili od proizvođača sastavnog dijela.
- (27) Kako bi se osiguralo da oštećene osobe imaju mogućnost podnijeti izvršiv zahtjev za naknadu štete ako proizvođač ima poslovni nastan izvan Unije, trebalo bi moći utvrditi odgovornost uvoznika proizvoda i ovlaštenog predstavnika proizvođača. Praktično iskustvo nadzora tržišta pokazalo je da lanci opskrbe ponekad uključuju gospodarske subjekte koji se zbog svojeg inovativnog oblika ne mogu lako uklopiti u tradicionalne lance opskrbe u skladu s postojećim pravnim okvirom. To je posebno slučaj s pružateljima usluga provođenja narudžbi koji obavljaju mnoge iste funkcije kao uvoznici, ali koji možda nisu uvijek u skladu s tradicionalnom definicijom uvoznika u pravu Unije. S obzirom na ulogu pružatelja usluga provođenja narudžbi kao gospodarskih subjekata u okviru za sigurnost proizvoda i nadzor tržišta, a posebno u Uredbi (EU) 2019/1020 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁶, trebalo bi ih biti moguće smatrati odgovornima, ali s obzirom na supsidijarnu prirodu te uloge, oni bi trebali biti odgovorni samo ako nijedan uvoznik ili ovlašten predstavnik nema sjedište u Uniji. Radi učinkovitog usmjeravanja odgovornosti prema proizvođačima, uvoznicima, ovlaštenim predstavnicima i pružateljima usluga provođenja narudžbi, distributeri bi se trebali moći smatrati odgovornima samo ako odmah ne imenuju relevantni gospodarski subjekt sa sjedištem u Uniji.
- (28) Prodaja na internetu stalno raste te se na taj način stvaraju novi poslovni modeli i novi sudionici na tržištu, npr. internetske platforme. [Uredbom [.../...] o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama)] i [Uredbom [.../...] o općoj sigurnosti proizvoda] uređuje se, među ostalim, odgovornost internetskih platformi za nezakonit sadržaj, uključujući proizvode. Kad internetske platforme imaju ulogu proizvođača, uvoznika ili distributera neispravnog proizvoda, trebale bi biti odgovorne pod istim uvjetima kao i gospodarski subjekti koji obavljaju te djelatnosti. Ako internetske platforme samo posreduju u kupoprodaji proizvoda između trgovaca i

⁴⁶ Uredba (EU) 2019/1020 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o nadzoru tržišta i sukladnosti proizvoda i o izmjeni Direktive 2004/42/EZ i uredbi (EZ) br. 765/2008 i (EU) br. 305/2011 (SL L 169, 25.6.2019., str. 1.).

potrošača, obuhvaćene su izuzećem od odgovornosti pod određenim uvjetima u skladu s Aktom o digitalnim uslugama. Međutim, Aktom o digitalnim uslugama utvrđuje se da internetske platforme koje potrošačima omogućuju sklapanje ugovora na daljinu s trgovcima nisu izuzete od odgovornosti na temelju prava o zaštiti potrošača ako proizvod prikazuju ili na drugi način omogućuju određenu transakciju tako da bi prosječni potrošač mogao zaključiti kako proizvod nudi sama internetska platforma ili trgovac koji djeluje na temelju njezine ovlasti ili pod njezinom kontrolom. U skladu s tim načelom, kad internetske platforme prikazuju proizvod ili na drugi način omogućuju određenu transakciju, trebalo bi biti moguće smatrati ih odgovornima na isti način kao i distributere na temelju ove Direktive. To znači da bi bili odgovorni samo ako na taj način prikazuju proizvod ili na drugi način omogućuju određenu transakciju i samo ako internetska platforma odmah ne imenuje relevantni gospodarski subjekt sa sjedištem u Uniji.

- (29) U prijelazu s linearnog na kružno gospodarstvo proizvodi se osmišljavaju tako da budu trajniji, da se mogu ponovno upotrijebiti, popraviti i nadograditi. Unija promiče inovativne i održive načine proizvodnje i potrošnje kojima se produljuje funkcionalnost proizvoda i sastavnih dijelova, kao što su ponovna proizvodnja, obnova i popravak⁴⁷. Osim toga, proizvodi se mogu znatno izmijeniti zbog izmjena softvera, uključujući nadogradnje. Ako je proizvod znatno izmijenjen izvan kontrole izvornog proizvođača, smatra se novim proizvodom i trebalo bi biti moguće osobu koja je znatno izmijenila proizvod smatrati odgovornom kao proizvođača izmijenjenog proizvoda jer je na temelju relevantnog zakonodavstva Unije ta osoba odgovorna za usklađenost proizvoda sa sigurnosnim zahtjevima. Je li izmjena značajna utvrđuje se prema kriterijima uspostavljenima u relevantnom zakonodavstvu Unije i nacionalnom zakonodavstvu o sigurnosti, npr. ako se radi o izmjenama kojima se mijenjaju izvorno predviđene funkcije ili koje utječu na usklađenost proizvoda s primjenjivim sigurnosnim zahtjevima. Radi pravedne raspodjele rizika u kružnom gospodarstvu gospodarski subjekt koji izvrši znatnu izmjenu trebao bi biti izuzet od odgovornosti ako može dokazati da je šteta povezana s dijelom proizvoda na koji izmjena nije utjecala. Gospodarski subjekti koji obavljaju popravke ili druge radnje koje ne uključuju znatne izmjene ne bi trebali biti odgovorni na temelju ove Direktive.
- (30) S obzirom na to da se gospodarskim subjektima nameće odgovornost neovisno o krivnji te kako bi se postigla pravedna raspodjela rizika, oštećena osoba koja traži naknadu štete uzrokovane neispravnim proizvodom trebala bi snositi teret dokazivanja štete, neispravnosti proizvoda i uzročno-posljedične veze između njih. Međutim, oštećene osobe često su u znatno nepovoljnijem položaju u odnosu na proizvođače u smislu pristupa informacijama o tome kako je proizvod proizveden i kako funkcionira te njihova razumijevanja. Ta nejednakost u pristupu informacijama može dovesti u pitanje pravednu raspodjelu rizika, posebno u slučajevima koji su tehnički ili znanstveno složeni.
- (31) Stoga tužiteljima treba olakšati pristup dokazima koji će se upotrebljavati u sudskim postupcima te pritom osigurati da je ograničen na ono što je nužno i proporcionalno te da su povjerljive informacije i poslovne tajne zaštićene. Ti dokazi trebali bi uključivati i dokumente koje tuženik mora izraditi *ex novo* prikupljanjem ili razvrstavanjem dostupnih dokaza.

⁴⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo – Za čišću i konkurentniju Europu”, COM(2020) 98 final.

- (32) Kad je riječ o poslovnim tajnama u smislu Direktive (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁸, nacionalni sudovi trebali bi biti ovlašteni za poduzimanje posebnih mjera kako bi se osigurala povjerljivost poslovnih tajni tijekom i nakon postupka te istodobno postigla poštena i proporcionalna ravnoteža interesa nositelja poslovne tajne u pogledu tajnosti i interesa oštećene osobe. To bi trebalo uključivati barem mjere za ograničavanje pristupa dokumentima koji sadržavaju poslovne tajne ili navodne poslovne tajne i ograničavanje broja osoba koje mogu prisustvovati raspravama ili omogućivanje pristupa redigiranim dokumentima ili zapisnicima s rasprava. Pri odlučivanju o takvim mjerama nacionalni sudovi trebali bi uzeti u obzir: i. potrebu da se osigura pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje; ii. legitimne interese stranaka i, prema potrebi, trećih strana; i iii. svaku moguću štetu za svaku od stranaka i, prema potrebi, za treće strane, koja proizlazi iz odobravanja ili odbijanja takvih mjera.
- (33) Ujedno je potrebno olakšati teret dokazivanja koje snosi tužitelj pod uvjetom da su ispunjeni određeni uvjeti. Oborive činjenične pretpostavke uobičajeni su mehanizam kojim se tužitelju olakšava postupak dokazivanja, a sudu omogućuje da utvrdi postojanje neispravnosti ili uzročno-posljedične veze na temelju druge dokazane činjenice, štiteći ujedno i prava tuženika. Kako bi se potaknulo poštovanje obveze otkrivanja informacija, nacionalni sudovi trebali bi pretpostaviti neispravnost proizvoda ako tuženik ne ispuni tu obvezu. Doneseni su brojni zakonodavni i obvezni sigurnosni zahtjevi kako bi se potrošači i javnost zaštitili od rizika od štete. Kako bi se ojačala povezanost pravila o sigurnosti proizvoda i pravila o odgovornosti, i neusklađenost s tim zahtjevima trebala bi dovesti do pretpostavke neispravnosti. To uključuje slučajeve u kojima proizvod nije opremljen sredstvima za bilježenje informacija o radu proizvoda kako je propisano pravom Unije ili nacionalnim pravom. Isto bi trebalo vrijediti u slučaju očite neispravnosti, kao što je staklena boca koja eksplodira tijekom uobičajene uporabe, jer je nepotrebno zahtijevati od tužitelja da dokaže neispravnost ako su okolnosti takve da je njezino postojanje neosporno.
- (34) Nacionalni sudovi trebali bi pretpostaviti i neispravnost proizvoda ili uzročno-posljedičnu vezu između štete i neispravnosti, ili oboje, ako bi, bez obzira na tuženikovo otkrivanje informacija, tužitelju bilo pretjerano teško, s obzirom na tehničku ili znanstvenu složenost predmeta, dokazati njegovu neispravnost ili uzročno-posljedičnu vezu, ili oboje. U takvim bi slučajevima zahtijevanje dokaza ugrozilo djelotvornost prava na naknadu štete. Stoga, s obzirom na to da proizvođači imaju stručno znanje i da su bolje informirani od oštećene osobe, pretpostavku bi trebali osporiti oni. Tehničku ili znanstvenu složenost trebali bi utvrditi nacionalni sudovi za svaki pojedini slučaj, s obzirom na različite čimbenike. Ti bi čimbenici trebali uključivati složenu prirodu proizvoda, primjerice kad je riječ o inovativnim medicinskim proizvodima, složenu prirodu korištene tehnologije, npr. u kad je riječ o strojnom učenju, složenu prirodu informacija i podataka koje tužitelj treba analizirati i složenu uzročno-posljedičnu vezu, kao što je veza između farmaceutskog ili prehrambenog proizvoda i nastanka zdravstvenog stanja, ili vezu koja bi, kako bi se dokazala, od tužitelja zahtijevala da objasni unutarnje funkcioniranje sustava umjetne inteligencije. Isto tako, nacionalni sudovi trebali bi na pojedinačnoj osnovi ocjenjivati i pretjerane poteškoće. Iako bi tužitelj trebao iznijeti argumente kako bi dokazao

⁴⁸ Direktiva (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovne tajne) od nezakonitog pribavljanja, korištenja i otkrivanja (SL L 157, 15.6.2016., str. 1.).

pretjerane poteškoće, ne bi trebalo zahtijevati dokaz o takvim poteškoćama. Na primjer, da bi sud utvrdio da postoje pretjerane poteškoće, u zahtjevu za naknadu štete koji se odnosi na sustav umjetne inteligencije od tužitelja ne bi trebalo tražiti da objasni specifične značajke tog sustava ni način na koji te značajke otežavaju utvrđivanje uzročno-posljedične veze. Tuženik bi trebao imati mogućnost osporiti postojanje pretjeranih poteškoća.

- (35) Kako bi se održala pravedna raspodjela rizika i izbjeglo prebacivanje tereta dokazivanja, od tužitelja bi se ipak trebalo zahtijevati da, kako bi pretpostavke išle u njegovu korist, podnese primjereno mjerodavne dokaze da je vjerojatno da je proizvod, ako se poteškoće odnose na dokazivanje neispravnosti, bio neispravan ili da je, ako se poteškoće odnose na dokazivanje uzročno-posljedične veze, njegova neispravnost vjerojatni uzrok štete.
- (36) Radi osiguravanja pravedne raspodjele rizika gospodarski subjekti trebali bi biti izuzeti od odgovornosti ako mogu dokazati postojanje posebnih olakotnih okolnosti. Ne bi trebali biti odgovorni ako mogu dokazati da je druga osoba odgovorna za to što je proizvod napustio proizvodni proces protiv njihove volje ili da je proizvod neispravan upravo zbog toga što su poštovali obvezne propise.
- (37) Trenutak stavljanja na tržište ili u uporabu obično je trenutak u kojem proizvod prestaje biti pod kontrolom proizvođača, dok je za distributere to trenutak u kojem proizvod stavlja u raspolaganje na tržištu. Stoga bi proizvođače trebalo izuzeti od odgovornosti ako dokažu da neispravnost koja je prouzročila štetu vjerojatno nije postojala u trenutku stavljanja proizvoda na tržište ili u uporabu ili da je nastala nakon tog trenutka. Međutim, budući da digitalne tehnologije proizvođačima omogućuju kontrolu nakon trenutka stavljanja proizvoda na tržište ili stavljanja u uporabu, proizvođači bi trebali ostati odgovorni za neispravnost koja se kasnije javi zbog softvera ili povezanih usluga pod njihovom kontrolom, bilo u obliku nadogradnje ili ažuriranja ili algoritama za strojno učenje. Trebalo bi smatrati da su takav softver ili povezane usluge pod kontrolom proizvođača ako ih isporučuje taj proizvođač ili ako ih taj proizvođač odobrava ili na drugi način utječe na njihovu isporuku koju provodi treća strana.
- (38) Trebalo bi ograničiti i mogućnost da gospodarski subjekti izbjegnu odgovornost dokazivanjem da je neispravnost nastala nakon što su proizvod stavili na tržište ili u uporabu u slučaju da je do neispravnosti proizvoda došlo zato što nisu provedena ažuriranja ili nadogradnje softvera za uklanjanje kibersigurnosnih ranjivosti i održavanje sigurnosti proizvoda. Takve ranjivosti mogu dovesti do toga da proizvod uzrokuje štetu u smislu ove Direktive. S obzirom na odgovornost proizvođača u skladu s pravom Unije u pogledu sigurnosti proizvoda tijekom njihova životnog ciklusa, primjerice na temelju Uredbe (EU) 2017/745 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁹, proizvođači bi trebali biti odgovorni i za štetu koja nastane zbog izostanka ažuriranja ili nadogradnje softvera koji su neophodni za uklanjanje ranjivosti proizvoda u kontekstu novih kibersigurnosnih rizika. Takva se odgovornost ne bi trebala primjenjivati ako je isporuka ili ugradnja tog softvera izvan kontrole proizvođača, na primjer ako vlasnik proizvoda ne instalira ažuriranje ili nadogradnju isporučenu u svrhu osiguravanja ili održavanja potrebne razine sigurnosti proizvoda.

⁴⁹ Uredba (EU) 2017/745 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2017. o medicinskim proizvodima, o izmjeni Direktive 2001/83/EZ, Uredbe (EZ) br. 178/2002 i Uredbe (EZ) br. 1223/2009 te o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 90/385/EEZ i 93/42/EEZ (SL L 117, 5.5.2017., str. 1.).

- (39) Kako bi se osigurala pravedna raspodjela rizika, proizvođače bi trebalo izuzeti od odgovornosti i ako dokažu da je stupanj znanstvenog i tehničkog znanja, utvrđen s obzirom na najnapredniju razinu objektivno dostupnog znanja, a ne na temelju stvarnog znanja predmetnog proizvođača dok je proizvod bio pod njihovom kontrolom, bio takav da se nije mogla otkriti neispravnost.
- (40) Može doći do situacija u kojima su dvije ili više stranaka odgovorne za istu štetu, osobito ako u proizvod koji uzrokuje štetu ugrađen neispravni sastavni dio. U tom slučaju oštećena osoba trebala bi moći zatražiti naknadu od proizvođača koji je u svoj proizvod ugradio neispravni sastavni dio i od proizvođača samog neispravnog sastavnog dijela. Kako bi se osigurala zaštita potrošača, sve bi se strane u tim situacijama trebale smatrati solidarno i pojedinačno odgovornima.
- (41) Može doći do situacija u kojima radnje i propusti osoba koje nisu potencijalno odgovorni gospodarski subjekt pridonose uzroku pretrpljene štete povrh neispravnosti proizvoda, npr. treća strana koja iskorištava kibersigurnosnu ranjivost proizvoda. Radi zaštite potrošača, ako je proizvod neispravan, na primjer zbog ranjivosti koja proizvod čini manje sigurnim nego što to šira javnost ima pravo očekivati, odgovornost gospodarskog subjekta ne bi se trebala umanjiti zbog takvih radnji ili propusta. Međutim, trebalo bi biti moguće umanjiti ili isključiti odgovornost gospodarskog subjekta ako su oštećene osobe same zbog nemara pridonijele nastanku štete.
- (42) Cilj zaštite potrošača bio bi doveden u pitanje kad bi se odgovornost gospodarskog subjekta mogla ograničiti ili isključiti ugovornim odredbama. Stoga ne bi trebalo dopustiti odstupanja na temelju ugovora. Iz istog razloga ne bi trebalo biti moguće da se odredbama nacionalnog prava ograniči ili isključi odgovornost, primjerice određivanjem financijskih gornjih granica za odgovornost gospodarskog subjekta.
- (43) S obzirom na to da proizvodi s vremenom stare i da zbog napretka znanosti i tehnologije rastu sigurnosni standardi, bilo bi nerazumno da su proizvođači na neograničeno vrijeme odgovorni za neispravnost svojih proizvoda. Stoga bi rok u kojem postoji odgovornost trebao biti razuman, odnosno deset godina nakon stavljanja na tržište, čime se ne dovode u pitanje zahtjevi za naknadu štete za koje su u tijeku sudski postupci. Kako bi se izbjeglo neopravdano uskraćivanje mogućnosti naknade štete, rok zastare trebao bi biti 15 godina u slučajevima u kojima se, prema medicinskim dokazima, simptomi tjelesne ozljede pojavljuju sporo .
- (44) Budući da su znatno izmijenjeni proizvodi u osnovi novi proizvodi, rok zastare trebao bi ponovno započeti nakon što je proizvod znatno izmijenjen, na primjer zbog ponovne proizvodnje, prilikom koje se proizvod mijenja na način da to može utjecati na njegovu usklađenost s primjenjivim sigurnosnim zahtjevima.
- (45) Kako bi se nacionalnim sudovima olakšalo usklađeno tumačenje ove Direktive, od država članica trebalo bi zahtijevati da objavljuju relevantne sudske presude o odgovornosti za proizvode.
- (46) Komisija bi trebala provesti evaluaciju ove Direktive. U skladu sa stavkom 22. Međuinstitucijskog sporazuma Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o boljoj izradi zakonodavstva⁵⁰ evaluacija bi se trebala temeljiti na pet kriterija, i to učinkovitosti, djelotvornosti, važnosti, usklađenosti i europskoj dodanoj vrijednosti te bi trebala osigurati temelj za procjene učinaka mogućih

⁵⁰ Međuinstitucijski sporazum Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. (SL L 123, 12.5.2016., str. 1.).

dodatnih mjera. Radi pravne sigurnosti ova se Direktiva ne bi trebala primjenjivati na proizvode koji su u Uniji stavljeni na tržište ili u uporabu prije datuma njezina prenošenja u nacionalno zakonodavstvo. Potrebno je utvrditi prijelazna rješenja kako bi se osigurala trajna odgovornost u skladu s Direktivom 85/374/EEZ za štetu prouzročenu neispravnim proizvodima koji su stavljeni na tržište ili u uporabu prije tog datuma.

- (47) S obzirom na to da ciljeve ove Direktive, odnosno osiguravanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta, nenarušenog tržišnog natjecanja i visoke razine zaštite potrošača, države članice ne mogu dostatno ostvariti zbog prirode tržišta robe na razini Unije, nego se zahvaljujući usklađivanju putem zajedničkih pravila o odgovornosti oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom utvrđuju zajednička pravila o odgovornosti gospodarskih subjekata za štetu koju su fizičke osobe pretrpjele zbog neispravnih proizvoda.

Članak 2.

Područje primjene

1. Ova se Direktiva primjenjuje na proizvode stavljene na tržište ili u uporabu nakon [Ured za publikacije, unijeti datum: 12 mjeseci nakon stupanja na snagu].
2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na štetu nastalu zbog nuklearnih nesreća ako je odgovornost za takvu štetu obuhvaćena međunarodnim konvencijama koje su ratificirale države članice.
3. Ova Direktiva ne utječe na:
 - (a) primjenjivost prava Unije o zaštiti osobnih podataka, posebno Uredbe (EU) 2016/679, Direktive 2002/58/EZ i Direktive (EU) 2016/680;
 - (b) nacionalna pravila o pravu na doprinos ili regres između dvaju ili više gospodarskih subjekata koji su solidarno i pojedinačno odgovorni u skladu s člankom 11. ili u slučaju kad je šteta nastala i zbog neispravnosti proizvoda i radnjom ili propustom treće strane kako je navedeno u članku 12.;
 - (c) bilo koja prava koja oštećena osoba može imati u skladu s nacionalnim pravilima o ugovornoj ili izvanugovornoj odgovornosti zbog razloga koji nisu neispravnost proizvoda, uključujući nacionalna pravila kojima se provodi pravo Unije, kao što je [Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju];

- (d) bilo koja prava koja oštećena osoba može imati na temelju bilo kojeg posebnog sustava odgovornosti koji je postojao u nacionalnom pravu 30. srpnja 1985.

Članak 3.

Razina usklađenosti

Države članice u svojem nacionalnom pravu ne zadržavaju niti u njega uvode odredbe koje odstupaju od onih utvrđenih ovom Direktivom, uključujući i blaže ili strože odredbe kojima se osigurava drukčija razina zaštite potrošača, osim ako je ovom Direktivom drukčije predviđeno.

Članak 4.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) „proizvod” znači sve pokretne, čak i ako su ugrađene u drugu pokretninu ili nekretninu. „Proizvod” uključuje električnu energiju, datoteke za digitalnu proizvodnju i softver;
- (2) „datoteka za digitalnu proizvodnju” znači digitalna verzija ili digitalni predložak za pokretninu;
- (3) „sastavni dio” znači svaki predmet, materijalni ili nematerijalni, ili svaka povezana usluga, koje je proizvođač tog proizvoda ugradio u proizvod ili povezao s njime ili je to provedeno pod njegovom kontrolom;
- (4) „povezana usluga” znači digitalna usluga koja je ugrađena u proizvod ili je povezana s njim tako da bi njezina odsutnost onemogućila izvršavanje jedne ili više njegovih funkcija;
- (5) „kontrola proizvođača” znači da proizvođač proizvoda odobrava a) trećoj strani da ugradi, međusobno poveže ili isporuči sastavni dio, uključujući ažuriranja ili nadogradnje softvera, ili b) izmjenu proizvoda;
- (6) „šteta” znači materijalni gubici nastali zbog:
 - (a) smrti ili tjelesne ozljede, uključujući medicinski priznatu štetu psihičkom zdravlju;
 - (b) oštećenja ili uništenja bilo koje imovine, osim:
 - i. samog neispravnog proizvoda;
 - ii. proizvoda oštećenog neispravnim sastavnim dijelom tog proizvoda;
 - iii. imovine koja se koristi isključivo u profesionalne svrhe;
 - (c) gubitka ili oštećenja podataka koji se ne upotrebljavaju isključivo u profesionalne svrhe;
- (7) „podaci” znači podaci kako su definirani u članku 2. točki 1. Uredbe (EU) br. 2022/868 Europskog parlamenta i Vijeća⁵¹,

⁵¹ Uredba (EU) 2022/868 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o europskom upravljanju podacima i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 (Akt o upravljanju podacima) (SL L 152, 3.6.2022., str. 1.);

- (8) „stavljanje na tržište” znači prvo stavljanje proizvoda na raspolaganje na tržištu Unije;
- (9) „stavljanje na raspolaganje na tržištu” znači svaka isporuka proizvoda za distribuciju, potrošnju ili uporabu na tržištu Unije u okviru komercijalne djelatnosti, bilo s plaćanjem ili bez plaćanja;
- (10) „stavljanje u uporabu” znači prva uporaba proizvoda u Uniji u okviru trgovačke djelatnosti, s plaćanjem ili bez plaćanja, u okolnostima u kojima proizvod nije bio stavljen na tržište prije prve uporabe;
- (11) „proizvođač” znači svaka fizička ili pravna osoba koja proizvodi proizvod ili za koju se proizvod projektira ili proizvodi, ili koja taj proizvod stavlja na tržište pod svojim imenom ili žigom ili koja razvija ili proizvodi proizvod za vlastitu uporabu;
- (12) „ovlašteni predstavnik” znači svaka fizička ili pravna osoba s poslovnim nastanom u Uniji koju je proizvođač pisanim putem ovlastio da u njegovo ime obavlja određene zadatke;
- (13) „uvoznik” znači svaka fizička ili pravna osoba s poslovnim nastanom u Uniji koja na tržište Unije stavlja proizvod iz treće zemlje;
- (14) „pružatelj usluge provođenja narudžbi” znači svaka fizička ili pravna osoba koja u okviru trgovačke djelatnosti pruža najmanje dvije od sljedećih usluga: skladištenje, pakiranje, adresiranje i slanje proizvoda, koji nije u njezinu vlasništvu, osim poštanskih usluga iz članka 2. točke 1. Direktive 97/67/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁵², usluge dostave paketa kako su definirane u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2018/644 Europskog parlamenta i Vijeća⁵³ te svih drugih poštanskih usluga ili usluga teretnog prijevoza;
- (15) „distributer” znači svaka fizička ili pravna osoba u lancu opskrbe koja nije ni proizvođač ni uvoznik i koja stavlja proizvod na raspolaganje na tržištu;
- (16) „gospodarski subjekt” znači proizvođač proizvoda ili sastavnog dijela, pružatelj povezane usluge, ovlašteni predstavnik, uvoznik, pružatelj usluga provođenja narudžbi ili distributer;
- (17) „internetska platforma” znači internetska platforma kako je definirana u članku 2. točki (h) Uredbe (EU).../... Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama)⁺.

⁵² Direktiva 97/67/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o zajedničkim pravilima za razvoj unutarnjeg tržišta poštanskih usluga u Zajednici i poboljšanje kvalitete usluga (SL L 15, 21.1.1998, str. 14.).

⁵³ Uredba (EU) 2018/644 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. travnja 2018. o uslugama prekogranične dostave paketa (SL L 112, 2.5.2018., str. 19.).

⁺ Ured za publikacije: unijeti u tekst broj Direktive iz dokumenta PE-CONS 30/22 (2020/0361(COD)), a u bilješku broj, datum, naslov i upućivanje na SL za tu direktivu.

POGLAVLJE II.

Posebne odredbe o odgovornosti za neispravne proizvode

Članak 5.

Pravo na naknadu

1. Države članice osiguravaju da svaka fizička osoba koja pretrpi štetu prouzročenu neispravnim proizvodom („oštećena osoba”) ima pravo na naknadu u skladu s odredbama utvrđenima u ovoj Direktivi.
2. Države članice osiguravaju da zahtjeve za naknadu štete u skladu sa stavkom 1. može podnijeti i:
 - (a) osoba koja je naslijedila ili preuzela prava oštećene osobe na temelju zakona ili ugovora; ili
 - (b) osoba koja djeluje u ime jedne ili više oštećenih osoba u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom.

Članak 6.

Neispravnost

1. Proizvod se smatra neispravnim kad ne pruža sigurnost koju šira javnost ima pravo očekivati, uzimajući u obzir sve okolnosti, uključujući:
 - (a) predstavljanje proizvoda, uključujući upute za instalaciju, uporabu i održavanje;
 - (b) razumno predvidljivu uporabu i zlouporabu proizvoda;
 - (c) učinak koji na proizvod može imati njegova sposobnost da uči nakon početka uporabe;
 - (d) učinak na proizvod drugih proizvoda za koje se razumno može očekivati da će se upotrebljavati zajedno s njim;
 - (e) trenutak u kojem je proizvod stavljen na tržište ili u uporabu ili, ako proizvođač zadržava kontrolu nad proizvodom nakon tog trenutka, trenutak u kojem proizvod prestaje biti pod kontrolom proizvođača;
 - (f) zahtjeve za sigurnost, uključujući kibersigurnosne zahtjeve relevantne za sigurnost proizvoda;
 - (g) bilo koju intervenciju regulatornog tijela ili gospodarskog subjekta iz članka 7. koja se odnosi na sigurnost proizvoda;
 - (h) konkretna očekivanja krajnjih korisnika kojima je proizvod namijenjen.
2. Proizvod se ne smatra neispravnim samo zato što je bolji proizvod, uključujući ažuriranja ili nadogradnje proizvoda, već stavljen ili naknadno stavljen na tržište ili u uporabu.

Članak 7.

Gospodarski subjekti odgovorni za neispravne proizvode

1. Države članice osiguravaju da se proizvođač neispravnog proizvoda može smatrati odgovornim za štetu koju je taj proizvod prouzročio. .
Države članice osiguravaju da se, ako je do neispravnosti proizvoda doveo neispravni sastavni dio, za istu štetu odgovornim može smatrati i proizvođač neispravnog sastavnog dijela .
2. Države članice osiguravaju da se, ako proizvođač neispravnog proizvoda ima poslovni nastan izvan Unije, uvoznik neispravnog proizvoda i ovlaštenu predstavnik proizvođača mogu smatrati odgovornima za štetu koju je prouzročio taj proizvod.
3. Države članice osiguravaju da se, ako proizvođač neispravnog proizvoda ima poslovni nastan izvan Unije i ni jedan od gospodarskih subjekata iz stavka 2. nema poslovni nastan u Uniji, odgovornim za štetu koju je prouzročio neispravni proizvod može smatrati pružatelj usluga provođenja narudžbi. .
4. Svaka fizička ili pravna osoba koja izmijeni proizvod koji je već stavljen na tržište ili u uporabu smatra se proizvođačem proizvoda za potrebe stavka 1. pod uvjetom da se izmjena smatra znatnom u skladu s relevantnim pravilima Unije ili nacionalnim pravilima o sigurnosti proizvoda i da se provodi izvan kontrole izvornog proizvođača.
5. Države članice osiguravaju da se, ako se proizvođač iz stavka 1. ne može utvrditi ili proizvođač ima poslovni nastan izvan Unije ili se gospodarski subjekt u skladu sa stavcima 2. ili 3. ne može utvrditi, svaki distributer proizvoda može smatrati odgovornim ako:
 - (a) tužitelj podnese zahtjev distributeru da imenuje gospodarski subjekt ili osobu koja je distributeru isporučila proizvod; i
 - (b) distributer ne imenuje gospodarski subjekt ili osobu koja mu je isporučila proizvod u roku od mjesec dana od primitka zahtjeva.
6. Stavak 5. primjenjuje se i na svakog pružatelja internetske platforme koja potrošačima omogućuje sklapanje ugovora na daljinu s trgovcima i koji nije proizvođač, uvoznik ili distributer, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti iz članka 6. stavka 3. utvrđeni u Uredbi (EU).../... Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama)⁺.

Članak 8.

Otkrivanje dokaza

1. Države članice osiguravaju da su nacionalni sudovi ovlaštenu, na zahtjev oštećene osobe koja traži naknadu štete koju je prouzročio neispravni proizvod („tužitelj”) i koja je iznijela dostatne činjenice i dokaze za utvrđivanje vjerodostojnosti zahtjeva za naknadu štete, naložiti tuženiku da otkrije relevantne dokaze koji su mu na raspolaganju.
2. Države članice osiguravaju da nacionalni sudovi ograničavaju objavljivanje dokaza na ono što je nužno i proporcionalno kako bi se potkrijepio zahtjev iz stavka 1.

⁺ Ured za publikacije: unijeti u tekst broj Direktive iz dokumenta PE-CONS 30/22 (2020/0361(COD)), a u bilješku broj, datum, naslov i upućivanje na SL za tu direktivu.

3. Pri utvrđivanju je li otkrivanje proporcionalno nacionalni sudovi uzimaju u obzir legitimne interese svih strana, uključujući relevantne treće strane, posebno u vezi sa zaštitom povjerljivih informacija i poslovnih tajni u smislu članka 2. točke 1. Direktive (EU) 2016/943.
4. Države članice osiguravaju da su, ako je tuženiku naloženo otkrivanje informacija koje su poslovna tajna ili navodna poslovna tajna, nacionalni sudovi ovlašteni, na propisno obrazložen zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu, poduzeti konkretne mjere za očuvanje povjerljivosti tih informacija kad se one koriste ili se na njih upućuje u sudskom postupku.

Članak 9.

Teret dokazivanja

1. Države članice osiguravaju da tužitelj mora dokazati neispravnost proizvoda, pretrpljenu štetu i uzročno-posljedičnu vezu između neispravnosti i štete.
2. Neispravnost proizvoda pretpostavlja se ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:
 - (a) tuženik nije ispunio obvezu otkrivanja relevantnih dokaza kojima raspolaže u skladu s člankom 8. stavkom 1.;
 - (b) tužitelj dokaže da proizvod nije u skladu s obveznim sigurnosnim zahtjevima utvrđenima u pravu Unije ili nacionalnom pravu čija je svrha zaštita od rizika od nastale štete; ili
 - (c) tužitelj dokaže da je šteta uzrokovana očitim kvarom proizvoda pri uobičajenoj uporabi ili u uobičajenim okolnostima.
3. Uzročno-posljedična veza između neispravnosti proizvoda i štete pretpostavlja se ako je utvrđeno da je proizvod neispravan i da je prouzročena šteta tipična za tu vrstu neispravnosti.
4. Ako nacionalni sud utvrdi da tužitelj zbog tehničke ili znanstvene složenosti nailazi na pretjerane poteškoće da bi dokazao neispravnost proizvoda ili uzročno-posljedičnu vezu između njegove neispravnosti i štete, ili oboje, neispravnost proizvoda ili uzročno-posljedična veza između njegove neispravnosti i štete, ili oboje, pretpostavljaju se ako je tužitelj na temelju dovoljno relevantnih dokaza dokazao:
 - (a) da je proizvod pridonio šteti; i
 - (b) da je vjerojatno da je proizvod bio neispravan ili da je njegova neispravnost vjerojatni uzrok štete, ili oboje.Tuženik ima pravo osporavati postojanje pretjeranih poteškoća ili vjerojatnost iz prvog podstavka.
5. Tuženik ima pravo pobijati bilo koju od pretpostavki iz stavaka 2., 3. i 4.

Članak 10.

Izuzeće od odgovornosti

1. Gospodarski subjekt iz članka 7. nije odgovoran za štetu prouzročenu neispravnim proizvodom ako dokaže bilo koje od sljedećeg:

- (a) ako je riječ o proizvođaču ili uvozniku, da proizvod nije stavio na tržište ili u uporabu;
 - (b) ako je riječ o distributeru, da nije stavio proizvod na raspolaganje na tržištu;
 - (c) da je vjerojatno da neispravnost koja je prouzročila štetu nije postojala u trenutku stavljanja proizvoda na tržište, stavljanja u uporabu ili, kad je riječ o distributeru, stavljanja na raspolaganje na tržištu, ili da je ta neispravnost nastala nakon tog trenutka;
 - (d) da je do neispravnosti proizvoda došlo zbog poštovanja obveznih propisa koje su donijela javna tijela;
 - (e) kad je riječ o proizvođaču, da objektivna razina znanstvenog i tehničkog znanja u trenutku stavljanja proizvoda na tržište, stavljanja u uporabu ili u razdoblju u kojem je proizvod bio pod njegovom kontrolom nije omogućila da se otkrije neispravnost;
 - (f) kad je riječ o proizvođaču neispravnog sastavnog dijela iz članka 7. stavka 1. drugog podstavka, da se neispravnost može pripisati konstrukciji proizvoda u koji je sastavni dio ugrađen ili uputama koje je proizvođač proizvoda dao proizvođaču sastavnog dijela; ili
 - (g) ako osoba izmijeni proizvod kako je navedeno u članku 7. stavku 4., da je neispravnost koja je prouzročila štetu povezana s dijelom proizvoda na koji izmjena ne utječe.
2. Odstupajući od stavka 1. točke (c), gospodarski subjekt nije izuzet od odgovornosti ako je neispravnost proizvoda uzrokovana bilo čime od sljedećeg, pod uvjetom da je to pod kontrolom proizvođača:
- (a) povezanom uslugom;
 - (b) softverom, uključujući njegova ažuriranja ili nadogradnje; ili
 - (c) neprovedenim ažuriranjima ili nadogradnjama softvera koji su neophodni za održavanje sigurnosti.

POGLAVLJE III.

Opće odredbe o odgovornosti

Članak 11.

Odgovornost više gospodarskih subjekata

Države članice osiguravaju da se dva ili više gospodarskih subjekata koji su odgovorni za istu štetu u skladu s ovom Direktivom može smatrati solidarno i pojedinačno odgovornima.

Članak 12.

Umanjivanje odgovornosti

1. Države članice osiguravaju da se odgovornost gospodarskog subjekta ne umanjuje ako je šteta prouzročena i neispravnosću proizvoda i radnjom ili propustom treće strane.

2. Odgovornost gospodarskog subjekta može se umanjiti ili poništiti ako je šteta prouzročena i neispravnošću proizvoda i krivnjom oštećene osobe ili bilo koje osobe za koju je oštećena osoba odgovorna.

Članak 13.

Isključenje ili ograničenje odgovornosti

Države članice osiguravaju da odgovornost gospodarskog subjekta u skladu s ovom Direktivom nije, u odnosu na oštećenu osobu, ograničena ili isključena ugovornom odredbom ili nacionalnim pravom.

Članak 14.

Rokovi zastare

1. Države članice osiguravaju da se na pokretanje postupka za traženje naknade štete obuhvaćene područjem primjene ove Direktive primjenjuje rok zastare od tri godine. Razdoblje zastare počinje teći od dana kad je oštećena osoba bila upoznata ili je opravdano trebala biti upoznata sa svime od sljedećeg:
 - (a) štetom;
 - (b) neispravnošću;
 - (c) identitetom relevantnog gospodarskog subjekta koji se može smatrati odgovornim za štetu u skladu s člankom 7.

Ova Direktiva neće imati utjecaj na zakone država članica kojima se uređuje suspenzija ili prekid razdoblja zastare iz prvog podstavka.

2. Države članice osiguravaju da prava dodijeljena oštećenoj osobi u skladu s ovom Direktivom prestaju istekom roka zastare od 10 godina od datuma na koji je konkretni neispravn proizvod koji je prouzročio štetu stavljen na tržište, stavljen u uporabu ili znatno izmijenjen kako je navedeno u članku 7. stavku 4., osim ako je tužitelj u međuvremenu pokrenuo postupak pred nacionalnim sudom protiv gospodarskog subjekta koji se može smatrati odgovornim u skladu s člankom 7.
3. Iznimno od stavka 2., ako oštećena osoba nije mogla pokrenuti postupak u roku od deset godina zbog kasnijeg nastanka tjelesne ozljede, prava dodijeljena oštećenoj osobi u skladu s ovom Direktivom prestaju istekom roka zastare od 15 godina.

POGLAVLJE IV.

Završne odredbe

Članak 15.

Transparentnost

1. Države članice objavljuju, u lako dostupnom i elektroničkom obliku, svaku konačnu presudu koju su donijeli njihovi nacionalni sudovi u vezi s postupcima pokrenutima na temelju ove Direktive, kao i druge relevantne pravomoćne presude o odgovornosti za proizvode. Presude se objavljuju bez odgode nakon što se stranke obavijeste o potpunoj pisanoj presudi.

2. Komisija može uspostaviti i održavati javno dostupnu bazu podataka koja sadržava presude iz stavka 1.

Članak 16.

Preispitivanje

Komisija do [Ured za publikacije, unijeti datum: šest godina nakon datuma stupanja na snagu ove Direktive] i svakih pet godina nakon toga preispituje primjenu ove Direktive i podnosi izvješće Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru.

Članak 17.

Stavljanje izvan snage i prijelazna odredba

1. Direktiva 85/374/EZ stavlja se izvan snage s učinkom od [Ured za publikacije, unijeti datum: 12 mjeseci nakon stupanja na snagu ove Direktive]. Međutim, i dalje se primjenjuje na proizvode stavljene na tržište ili u uporabu prije tog datuma.
2. Upućivanja na Direktivu 85/374/EEZ smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga ovoj Direktivi.

Članak 18.

Prenošenje

1. Države članice stave na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom najkasnije do [Ured za publikacije, unijeti datum: 12 mjeseci nakon stupanja na snagu ove Direktive]. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Kad države članice donose te odredbe, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Države članice određuju načine tog upućivanja.
2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 19.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 20.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

Za Europski parlament
Predsjednica

Za Vijeće
Predsjednik